

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 102. vuosikerta 14.8.2026

5 | 26

Toimittajat
joutuvat
pomoiksi ilman
koulutusta

s. 4

Raakkukriisi
oli Stora Enson
viestinnälle
kova koulu

s. 18

Zareff: Sanan
"korruptio"
voisi poistaa

s. 9

Tekoälyn tuottamassa
journalismissa ihmisen
osa on yhä arvoitus 12

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Länsiväylän
Heli Koivumäki
vastasi Journalistin
kohtuuttomiin
väitteisiin.

s.10

Näin tuot
ilmasto-
näkökulman
juttuihisi.

s.22

Yksinpurjehtijat
kiinnostavat
mediaa,
alkutuotanto ei,
kirjoittaa
Johannes
Roviomaa.

s.24

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Mitä tehdä "maailman suurimman varkauden" estämiseksi?

Ei tukea tekoälytusten tekemiseen. Näin linjasi Tanskan uusi hallitus kesäkuussa esitellessään hallitusohjelmansa.

Tanskan hallituksen työställä on maan mediapolitiikkaa määrittävän *Medieaftalen* eli mediasopimuksen uusiminen. Sopimus linjaa mediatukia ja esimerkiksi julkisen palvelun yhtiön roolia. Mukana neuvotteluissa ovat yleensä sekä hallitus että oppositio.

Nykyinen sopimus on voimassa vuodet 2023–2026. Tanska tukee kaupallista mediaa vuosittain noin 65 miljoonalla eurolla. Sanomalehtien ja kirjojen arvonlisävero on nollassa.

Nyt Tanskan hallitus aikoo uudistaa maan mediatukijärjestelmän. Siitä on määrä tulla moderni, mutta ei liian moderni.

Kruunun kruunua ei siis jatkossa liikenisi esimerkiksi oikeistokonservatiiviselle tekoälymediaprojektille tai ainakaan sille sarjayrittäjälle, jonka Tanskan *Journalisten* paljasti pyörittävän sivustoja tekoälyn muilta luvatta lainaamien sisältöjen turvin.

Jälkimmäinen sankari on silti pieni tekijä verrattuna jättiyhtiöihin. Ne ovat kouluttaneet kielimallejaan luovan alan ammattilaisten tekemillä sisällöillä lähes korvauksetta.

TANSKAN HALLITUKSEN TEKÖÄLYLINJAUS ei tietenkään ole ongelmaton. Missä on esimerkiksi raja "tekoälytustien" ja osin tekoälyn avulla tehdyn jutun välillä?

Eikö työmuotojen rajaaminen sodi vastaan periaatetta, jonka mukaan paras mediatuki puuttuu mahdollisimman vähän journalismin riippumattomuuteen? Eikö se lannista median kehittämistä?

Silti esimerkiksi Tanskan Journalistiliitto on pitänyt linjausta tervetulleena: mediatuki pitää käyttää tukemaan toimituksellisten sisältöjen tekemistä ja demokratiaa – ei toisilta sisältöjä varastavia botteja.

MedieWatch-julkaisun haastattelussa liiton puheenjohtaja **Allan Boye Thulstrup** kutsuu mediasisältöjen luvaton käyttöä suurten kielimallien kouluttamisessa "maailman suurim-

KUVA: HELI SAARELA

Lilat-lehden tekijät Nina ja Elina Andelin haluavat tuoda yhteen lesbonäkökulmasta työskenteleviä taiteilijoita ja kirjoittajia.

s.38

Vaikka toistaiseksi vain pieni osa suomalaisista kertoo käyttävänsä tekoälychattibotteja uutislähteenä, tilanne voi muuttua nopeasti.

maksi varkaudeksi”. Hän toivoo Tanskan mediasopimuksen huomioivan tekoälyn vaikutukset aiempaa laajemmin. Myös eurooppalaista säätelystä tarvitaan.

Myös tanskalaistutkijat ovat toivoneet valtion ottavan aiempaa tarmokkaamman roolin kamppailussa kansainvälisiä alustayhtiöitä vastaan. Kustantajia edustava Danske Medier vetosi hallitukseen avoimella kirjeellä.

Järjestön teettämässä tutkimuksessa vain ani harva käyttäjä päätyi Googlen AI-haun kautta tiedotusvälineiden verkkosivuille. Vaikka tanskalaiset eivät juurikaan vielä käytä tekoälyä uutislähteenä, sen käyttö on kasvussa. Tekijänoikeusjärjestelmä kaipaa kipeästi päivitystä.

TANSKAAN VERRATTUNA SUOMI on median tukemisessa pitkällä takamatkalla. Meillä ei edelleenkään ole pohjoismaista mediatukimallia, joka takaisi pysyvän, suoran tuen journalistiselle medialle. Emme käy mediapolitiikasta laajaa keskustelua, saati solmi nelivuotisia sopimuksia, joilla sitä koordinoitaisiin kokonaisuutena.

Nyt mediapolitiikasta olisi korkea aika kiinnostua. Vaikka toistaiseksi vain pieni osa suomalaisista kertoo käyttävänsä tekoälychattibotteja uutislähteenä, tilanne voi muuttua nopeasti. Suomalaiset ovat vielä kansainvälisesti vertaillen suhteellisen haluttomia etsiytymään AI-chatista uutisen alkulähteille, kertoo Reuters-instituutin *Digital News Report* -tutkimuksen Suomen-maaraportti.

Tanskasta tuttuja, naapurin uutisten varastamiseen perustuvia sivustoja meillä ei ole tiettävästi nähty. Järviradion JRPuhe-kanavan ohjelmisto tosin koostuu jo pääosin tekoälystä juttelemassa itsensä kanssa.

Kevään eduskuntavaaleihin valmistautuvien poliitikkojen kannattaisi siis esimerkiksi seurata, millainen Tanskan syksyn aikana valmistuvasta mediasopimuksesta tulee – miten siellä turvataan alan toimintaedellytykset?

Mitä Suomi tekee ”maailman suurimman varkauden” paikkaamiseksi? Jollei mitään, voi täällä olla mediatuen pyytäjiksi vain joukko botteja. ●

KUVA: MIKKO VÄHÄNIITTY

Keskisuomalaisen Heikki Kärki kollegoineen pelasti alueellisen edunvalvonnan.

Eurooppalaiset esimerkit osoittavat, etteivät yleisradiot ole turvassa.

s.35

Kannen kuva: Oona Himanen

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti 102. vuosikerta
14.8.2026

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIIKTEERI /
REDAKTIONSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 6 / 2026
ILMESTYY 25.9., AINEISTO 16.9.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

Hyvät toimittajat joutuvat pomoiiksi ilman johtamiskoulutusta, väittää tutkija Katariina Alasentie

Katariina Alasentie, teksti • Aapo Huhta, kuva

KATARIINA
ALASENTIE

(OS. JÄRVINEN), 25

- Toimittaja ja väitös-kirjatutkija.
- Tutkii journalistisen keskijohdon urasiirtymiä, päivittäistyötä ja hyvinvointia Jyväskylän yliopiston Toimittajasta pomoksi -tutkimushankkeessa.
- Työskennellyt toimittajana muun muassa MTV Uutisissa, *Hel-singin Sanomissa* ja *Aamulehdessä*.
- Koulutukseltaan filosofian maisteri Jyväskylän yliopistosta.

H

aastattelimme keväällä 2026 Jyväskylän yliopiston Toimittajasta pomoksi -hankkeessa 30:tä journalistia. Heistä juuri kukaan ei olisi kuvitellut päätyvänsä tai edes halunnut pomoksi.

Niin vain kävi: sattuman, kehoitusten tai puhtaasti sen takia, että muutosneuvotteluissa pomopesti oli keino jäädä taloon. Usein kaik-

ki alkaa harmittomana tuurauksena. Intohimoista, luotettavaa ja kehittämishaluista toimittajaa pyydetään paikkaamaan omaa esihenkilöään, ja pian toimittaja onkin jo pysyvästi uutispäällikkö, tuottaja tai tiimin esihenkilö.

Vasta myöhemmin hän saa ensimmäiset johtamiskoulutuksensa. Siinä välissä tuore pomo kerää oppia kanta-pään kautta. Jotkut johtajat jättävät oppimisprosessinsa aikana taakseen jopa tuhoa ja kyyneleitä. Niitä johtamiskoulutus ja systemaattinen perehdyttäminen olisivat voineet ennaltaehkäistä.

Journalistinen johtaminen käy pomoksi edenneeltä usein kuin luonnostaan. On motivoivaa hallita, suunnitella ja kehittää kokonaisuutta, jossa on jo valmiiksi hyvä.

Ihmisten johtaminen sen sijaan aiheuttaa päänsäivä, sillä mediatilat perehdyttävät tuoreita pomojaan hämmästyttävän vähän johtamaan ihmisiä.

Alaisten henkilökohtainen elämä saattaa myllertää. Joltain on juuri kuollut läheinen. Tai sitten työn merkityksellisyys on kateissa, eikä toimittaja halua työskennellä tiimissään.

KESKIJOHDOILLA ON MEDIATALOISSA merkittävä, mutta äärimmäisen haastava tehtävä. Pomojen pitää huolehtia tulostavoitteiden toteutumisesta, journalismin laadusta ja työntekijöiden jaksamisesta. Saman pomon pitää paikata vuorolistat, ratkoa kriisejä ja johtaa uutistyötä reaaliajassa.

Karsimalla keskiporrasta muutosneuvotteluissa ei ole ainakaan helpotettu tilannetta.

Asema keskellä on monella tapaa kuormittava. Jotkut haastateltavistamme myöntävät, että tekisivät mieluummin toimittajan työtä. Johtotehtävästä voi tulla kultainen häkki, johon jäädaan palkan ja aseman takia.

”Jos mä saisin saman palkan ihan mistä tahansa toimittajan työstä, niin mä tekisin ihan mitä tahansa toimittajan työtä mieluummin”, eräs esihenkilö tunnustaa.

Suuri osa haastateltavista kasvaa pikkuhiljaa johtajaksi ja oppii pitämään työtehtävistään. He jakavat kokemuksen siitä, että johtoasemaan edetään sattumalta, siirtymävaiheeseen ei saa tukea, ja lopulta väliportaan pomona jää usein yksin.

”Media-alalla johtajuus on jäänyt lapsen kenkiin. Kun nousee sieltä työyhteisöstä, niin sen johtajuuden merkitystä siihen toimitukseen ei ole mun mielestä arvostettu”, kuvailee eräs toimittaja, jonka kehittävä ote johti lopulta pomopestiin.

On myös heitä, jotka aidosti halusivat edetä johtotehtäviin, mutta hekin kärsivät määräaikaistuuksien ketjutuksista ja tuen puutteesta.

”Se (pomopestissä aloittaminen) on ollut vähän kaootista, ettei ole ollut sellaisia selkeitä prosesseja. Asiat ovat menneet miten ovat menneet ja pääasiassa tosi hyvin, koska on tosi taitavia ihmisiä töissä”, kertoo toimittaja, joka on edennyt määrätietoisesti urallaan pomoksi.

HYVÄ TOIMITTAJA EI OLE automaattisesti hyvä esihenkilö, vaikka media-alalla niin tunnutaankin ajattelevan. On kohtuutonta olettaa, että yhä nuoremmat pomot osaisivat johtaa nykyisessä työskentelyssä ilman systemaattista tukea. Takavuosina toimituksia johdettiin autoritäärisemmin kuin nykyään. Riitti, että vanhempi miespomo ärähti. Nykyään tällaista ei enää hyväksytä.

Kun uudet pomot jäävät yksin, kyse ei ole ainoastaan heidän jaksamisestaan ja motivaatiostaan. Tuen puute heijastuu myös siihen, millaista journalismia suomalaisissa mediataloissa pystytään tekemään. ●

Toimittaja Lauri Jaakkola pääsi Garden Helsinki -hankkeen erikoisten rahoitusjärjestelyiden jäljille toisen jutun taustatöitä tehdessään. Kohutun hankkeen tavoitteena on rakentaa uusi monitoimiareena Taka-Töölöön lähelle Helsingin vanhaa jäähallia.

Lauri Jaakkola kaivoi Helsingin areena-hankkeen outoudet julkisuuteen – "Ei riitä, että näitä penkoo vain muutama toimitus"

Pasi Kivioja, teksti • Antti Yrjönen, kuva

JOURNALISTI
fi

Vieraskielisten suomalaisten sananvapaus ja oikeus saada tietoa eivät viestinnän tutkijoiden mukaan toteudu Suomessa niin kuin pitäisi. Tutkijat vaativat uutismedian kenttää huolehtimaan journalismin moniäänisyydestä: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Toimitukset loivat itse olosuhteet, joissa tekoäly pystyy viemään kirjoittavien journalistien työt, kirjoittaa [Olli Sulopuisto](https://journalisti.fi). Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Toimittaja **Lauri Jaakkola**, 42, oli touko-
kuussa selvittämässä, mitä Garden Hel-
sinki -areena merkitsisi muille pääkau-
punkiseudun hankkeille. Tavallisen
tiedonhankinnan sivutuotteena syntyi
kesän ykkösuutinen, jonka kaikki mah-
dolliset seuraukset eivät ole vielä tiedossa.

Jaakkola työskentelee Keskisuomalaisen Uuden-
maan-erikoistoimituksessa, jonka viisi toimitta-
jaa tekee taustoittavia ja tutkivia juttuja konsernin
Uudenmaan alueen tilattaviin lehtiin.

Jaakkola törmäsi uutisjuttua tehdessään siihen,
että Garden Helsinki oli saanut edellisvuoden ke-
hysriihessä ehdollisen valtiontuen.

"Asiaa ihmeteltiin uutisoinnissa jo silloin, mutta
kukaan ei lähtenyt perkaamaan sitä. Tein jutun
areenahankkeista alkuperäisen suunnitelmani mu-
kaisesti."

Jaakkola keskusteli toimituksen johdon kanssa
siitä, että asiassa oli valtiontukeen liittyvä kiinnost-
tava sivujuonne.

"Epäilykseni heräsivät, kun otin yhteyttä opetus- ja
kulttuuriministeriön rakennusneuvokseen **Mikko
Helasvuohon**. Kysyin, miten muut hankkeet voisi-
vat hakea valtiontukea. Hänellä ei ollut vastausta."

Jaakkolan uutinen ilmestyi *Vantaan Sanomissa*
9. kesäkuuta. Hän teki aiheesta myös jatkojuttuja.

Jaakkola yritti tavoittaa SDP:n puheenjohtajaa
Antti Lindtmania, joka oli kuitenkin hyvin varovai-
nen eikä suostunut haastatteluun. Areenaa loban-
nut entinen kokoomuspoliitikko **Jan Vapaavuori**
ohjasi Jaakkolan haastattelupyynnöt ensin halliyh-
tiön operatiiviselle johtajalle ja pian lopetti vastaa-
misen tyystin. Myöskään pääministeri **Petteri Orpo**
(kok.) ei antanut haastattelua.

"Olin jo ehtinyt tehdä pari uutista. Tiesin, että tämä
on iso juttu, joka näytti härskiltä. Silti ehti jo tulla vä-
hän sellainen tunne, ettei tämä kuitenkaan nouse
muihin medioihin eivätkä poliitikot tartu tähän."

JAAKKOLA OLI JÄÄNYT JO kesälomalle, kun kohu alkoi
paisua juhannuksen jälkeen. Oppositio aktivoitui,
teki kirjallisia kysymyksiä ja vaati selvityksiä. Profes-
sorit kommentoivat prosessin epäselvyyttä. Päämi-
nisteri kiisti korruption.

Heinäkuussa tiedotusvälineet saivat haltuunsa
julkisia asiakirjoja. Paljastui, että Vapaavuori lobbasi
aktiivisesti Orpon esikuntaa.

Orpo ilmoitti lopulta, ettei hallitus enää edistä
areenan valtiontukea viivästysten ja kohun vuoksi.
Eduskunta keskeytti kesälomansa ja kokoontui
poikkeukselliseen täysistuntoon 21. heinäkuuta.

Orpo ja hallitus saivat eduskunnan enemmistön
luottamuksen.

Lauri Jaakkola seurasi tilanteen kehittymistä
lomallaan.

"Olihan tämä kohu vähän järkytys, kun ymmärsin
tehneeni jotain, jolla on jossain määrin historialli-
siakin vaikutuksia."

Hän myöntää, että hänen teki mieli palata lomalta
jatkamaan aihetta, mutta ei pidä itseään niin tär-
keänä, että se olisi ollut tarpeen. Töistä ei myöskään
soiteltu kotiin.

"Arvostan suuresti elämäntapatoimittajia, jotka
ovat koko ajan valppaina ja valmiina palaamaan toi-
mistolle kesken kesäloman. Meillä muut hoitivat
tätä tapausta ansiokkaasti. Mielestäni toimittajakin
voi tehdä töitä työajan puitteissa ja pyhittää kesä-
lomansa."

Jaakkola huomauttaa, että Suomessa jää "korrupti-
on rajapinnalla tanssivaa toimintaa" huomaamatta.

"Ei riitä, että näitä aiheita penkoo vain muutama
toimitus, jolla on isot voimavarat."

Hänestä olisi hyvä, että Helsinkiin saataisiin uusi
iso areena, joka houkuttelisi maailmantähtiä esiin-
tymään.

"Sen pitäisi kuitenkin tapahtua reilun perin hen-
gessä."

TAMPEREEN YLIOPISTON VIESTINNÄN professori **Pekka
Isotalus** pitää hienona sitä, että herättäjänä toimi
paikallismedia. Yleensä valtakunnantason skuppeja
tekevät valtakunnalliset mediat.

"Paikallislehti toimi tässä vallan vahtikoirana.
Useinhan paikallislehdillä ei nähdä tällaista roolia
politiikan uutisoinnissa vaan ne kertovat, missä on
avattu jokin uusi kioskki", Isotalus sanoo.

Kokonaisuutena hän arvioi median toiminnan
jäävän Garden Helsinki -uutisoinnissa plussan puo-
lelle.

"Tämä lähti liikkeelle mediasta, se toi pitkin mat-
kaa uutta tietoa, ja median kautta nousi keskuste-
luun se, onko tällainen hyväksyttävää."

Oppositio on puhunut korruptiosta, hallituspuo-
lueen edustajat ovat vähätelleet asiaa puhumalla
"kesäteatterista". Vaikka areenahankkeessa ei olisi
syyllistytty laittomuuksiin, Isotalus pitää korruptio-
termiä perusteltuna.

"Korruptio nähdään usein vain lahjontana, mutta
korruptiota voi olla myös oman puolueen henkilöi-
den suosiminen tai muu epäeettinen toiminta. Tässä
tapauksessa näyttäisi olleen moitittavaa epäeettistä
toimintaa, mutta evidenssi puuttuu siitä, että esi-
merkiksi Orpoon olisi vaikutettu." ●

**"Korruptiota voi
olla myös oman
puolueen henkilöiden
suosiminen tai muu
epäeettinen toiminta."**

Pekka Isotalus, Tampereen yliopiston
viestinnän professori

**"Tosiasia on, että suomalainen media
tavoittaa rajatarkastuksia vaativan
ministerin helpommin kuin ihmisen,
joka tarkastusten on määrä pysäyttää."**

Kuvajournalisti Antti Yrjönen Ceutan kriisistä *Journalistissa* 4. elokuuta

"Queer" on huono kattotermi seksuaalivähemmis-
töille, kirjoittaa **Sami Mollgren**. "Jos kirjoitat les-
boista, käytä sanaa lesbo." Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

MTV:n ja Elisan sopimuksen yksityiskohdat ovat yhä auki

Manu Marttinen, teksti • Teemu Kuusimurto, kuva

MTV Oy:n tulos oli viime vuonna noin 16 miljoonaa euroa tappiollinen.

MTV Oy:lla ja teleoperaattori Elisalla oli alkukesästä paljon julkisuutta saanut riita jakelusopimuksesta. Sadat tuhannet Elisan asiakkaat olivat puolentoista kuukauden ajan ilman MTV:n maksuttomia tv-lähetyksiä.

Heinäkuussa osapuolet pääsivät alustavaan sopimukseen, jonka yksityiskohdat ovat kuitenkin edelleen sopimatta ja sopimuskin on allekirjoittamatta.

MTV:n toimitusjohtaja **Johannes Leppänen** sanoo, että yhtiöt tiedottavat sopimuksen sisällöstä "aikanaan".

"Sovinnon myötä Elisan ja MTV:n yhteistyö syvenee. Olemme varsin tyytyväisiä lopputulokseen", Leppänen sanoo.

Hän ei halua arvioida sopimuksen talousvaikutuksia tarkemmin.

"Sopimus on askel siihen suuntaan, että varmistamme taloutemme olevan kestäväällä pohjalla, ja voimme jatkossa investoida sisällöntuotantoon."

MTV OY:N TULOS PYSYI viime vuonna reippaasti tappiolla. Huhtikuussa julkaistujen tilinpäätöstiетоjen mukaan MTV:n tilikauden tulos oli tappiolla noin 16 miljoonaa. Yhtiön liikevaihto pieneni edellisvuodesta noin kolme miljoonaa noin 209 miljoonaan euroon.

Leppänen löytää viime vuoden tuloksesta positiivisia merkkejä. Sellaisena hän pitää liiketappion eli varsinaisesta liiketoiminnasta syntyneen tappion pienentymistä.

"Iso käänös viime vuonna oli vapaan kassavirran kääntäminen plussalle. Siinä on tapahtunut merkittävä muutos", Leppänen sanoo.

MTV:n liiketoiminnan rahavirta oli viime vuonna 97 miljoonaa euroa. Se kattoi 96 miljoonan euron investoinnit sisältöjen eli viihteen, uutisten ja draaman tuottamiseen.

Toimitusjohtaja Johannes Leppänen on toiveikas MTV:n talouden kehityksen suhteen.

Yhtälö oli positiivinen ensimmäistä kertaa moneen vuoteen. Se on iso käänne yhtiön taloudessa.

"Sisään tulevan ja ulosmenevän rahan välinen erotus on pitkästä aikaa plussalla, ja tämä näkyy viiveellä meidän kirjanpidossamme", Leppänen sanoo.

Viime vuonna MTV:n liiketappio oli noin 12 miljoonaa euroa, kun vuonna 2024 miinusta tuli noin 13 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 liiketappio oli 24 miljoonaa euroa.

MTV on ollut tappiollinen vuosikaudet. Edellinen omistaja Telia kuittasi tappiot vuosi toisensa jälkeen. Myös uusi omistaja on Leppäsen mukaan sitoutunut yhtiön tukemiseen.

"Schibsted on sitoutunut tukemaan meitä strategiaamme toteuttamisessa, mutta he vaativat meiltä myös kannattavaa liiketoimintaa."

Tämä vuoden myönteisiin uutisiin Leppänen laskee myös jalkapallon MM-kilpailut, joiden Suomen-lähetysistä MTV vastasi yhdessä Ylen kanssa.

"Yhteistyö Ylen kanssa onnistui hyvin, ja myös taloudellisessa mielessä olemme kisoihin tyytyväisiä." ●

KESKUSTELU SANOMAN TEKÖÄLYOHJEISTA JATKUU

Suomen freelance-journalistit (SFJ) järjestää 27. elokuuta jäsenilleen webinaarin, jossa Sanoman edustajat vastaavat kysymyksiin tekoälyn käytön pelisäännöistä.

Tilaisuus liittyy *Ilta-Sanomien* ja *Me Naisten* freelancereilleen huhtikuussa lähettämiin tekoälyohjeisiin, jotka kielsivät esimerkiksi haastattelunauhojen syöttämisen tekoälylle litteroitavaksi. Ohjeet ovat hämmentäneet freelancereita.

Journalistiliiton juristin **Eveliina Tuomisen** mukaan tekoälyn, kuten litterointiohjelmien käytön, kategorinen kieltäminen on ongelmallista.

"Toimeksiantosuhteessa freelancer päättää itse, millä työvälineillä työskentelee."

Tuominen kommentoi asiaa *Journalistin* jutussa 9. kesäkuuta.

Webinaarissa kysymyksiin vastaavat *Ilta-Sanomien* kehityspäällikkö **Niina Viitanen** ja *Helsingin Sanomien* kehitysjohtaja **Esa Mäkinen**.

Nina Erho

Lue lisää: journalisti.fi, freet.fi

HUJ KÄSITTELEE YHDISTYKSEN LAKKAUTTAMISTA

Hämeen-Uudenmaan Journalistit (HUJ) käsittelee yhdistyksen lakkauttamista syyskuussa kahdessa ylimääräisessä kokouksessaan. Yhdistys on harkinnut sulautumista Helsingin Seudun Journalisteihin (HSJ). Molemmat ovat Journalistiliiton jäsenyhdistyksiä.

Lakkautussuunnitelmia on käsitelty jo aiemmin yhdistyksen vuosikokouksessa maaliskuussa. Silloin ne eivät herättäneet vastustusta.

HUJ:n puheenjohtajan **Petri Lyyn** mukaan lakkautuspohdinnan taustalla on aktiivisuuden hiipuminen.

Yhdistyksen purkamisen edellyttää, että kahdessa peräkkäisessä kokouksessa kaksi kolmasosaa paikalla olevista päätösvaltaisista jäsenistä kannattaa lakkauttamista.

Kokoukset ovat 12. ja 26. syyskuuta Riihimäellä.

Nina Erho

JOURNALISTILIITON JÄSENMÄÄRÄ LASKI ALKUVUONNA

Journalistiliiton jäsenmäärä laski tammi–heinäkuussa noin kaksi prosenttia. Heinäkuun 2026 lopussa liitossa oli 13 282 jäsentä, kun vuoden 2025 lopussa jäseniä oli 13 562.

Eri jäsenryhmistä eniten vähenivät työsuhteiset jäsenet. Heitä oli heinäkuun lopussa 177 vähem-

män kuin viime vuoden lopulla. Eläkeläisjäseniä oli heinäkuussa 38, freelancereita 28 ja opiskelijoita 22 vähemmän kuin vuodenvaihteessa. Työsuhteisten freelancereiden määrä pysyi lähes ennallaan. Työtömien määrä laski hieman.

Viidessä vuodessa Journalistiliiton jäsenmäärä on

kuitenkin laskenut melko vähän. Vuonna 2021 jäseniä oli 14 002 eli vain noin viisi prosenttia enemmän kuin nyt.

Manu Marttinen

Uutisten sanavalinnat piilottavat suomalaisen korruption

Garden Helsinki -hanke hallitsi kesän uutisia. Entinen poliitikko, edelleen puolueensa vahva taustavaikuttaja, johdatti tätä suurta ja kallista hanketta. Hän esitteli aiemmin hanketta ministeriön virkamiehille toivoen suurta valtion tukea. Virkamiehet totesivat, ettei hankkeella ole edellytyksiä saada valtiolta tukea, muun muassa siksi, että vastaavia hankkeita oli käynnissä muitakin, eikä yhden tukeminen olisi tasapuolista.

Entinen poliitikko otti yhteyttä tuntemiinsa oman puolueensa ihmisiin korkeilla paikoilla ja pyysi näiltä apua. Hän kertoi luottavansa siihen, että tuttavat pystyvät "runtaamaan" tuen hankkeelle läpi – asiaan perehtyneiden virkamiesten vastustuksesta huolimatta.

Hanke runtattiinkin läpi ja entinen poliitikko kiitti jälkikäteen oman puolueensa ihmisiä asian "junailemisesta".

Nämä ovat kaikki kiistämättömiä faktoja. Kukaan ei väitä, etteivätkö asiat olisi menneet juuri näin.

OIKEUSMINISTERIÖ PITÄÄ YLLÄ SIVUSTOA nimeltä *Korruptiontorjunta.fi*. Sivuston mukaan korruptio ei yleensä Suomessa tarkoita esimerkiksi lahjontaa. Sen sijaan tyypillisiä suomalaisen korruption muotoja ovat oman lähipiirin suosiminen – siis tasapuolisen kohtelun sijaan – sekä päätösten valmistelu salassa ja sisäpiirin kesken – siis esimerkiksi normaalin virkamiesvalmistelun sivuuttaen.

"Suomessa esiintyvälle korruptiolle on ominaista se, että toimitaan muodollisesti lain mukaan mutta silti epäeettisesti", sivusto kertoo.

Uskallan väittää, että tässä on neliön muotoinen palikka ja neliön muotoinen reikä. Garden Helsinki -tapaus oli suomalaisittain tyypillistä, laillista korruptiota juuri siinä muodossa, jota oikeusministeriö kuvailee. On kuitenkin ollut silmiinpistävä, ettei tapahtunutta ole uutisoinnissa nimetty korruptioksi.

On hyvin vaikea kuvitella, että media jatkossakaan viittaisi tapahtuneeseen esimerkiksi "Garden-hankkeeseen liittyvänä korruptiona". Tällainen sievistely on hyvin tavallista suomalaisessa keskustelussa. Valitettavasti se aiheuttaa julkiseen keskusteluunne omituisen vääristymän: korruptio näyttää aina olevan vain katsojan silmässä.

Toimitukset vaikuttavat suhtautuvan korruptioon kuin huonoon luonteenpiirteeseen. Mutta toisin kuin luonteenpiirteille, korruptiolle olisi olemassa myös selkeitä kriteereitä. Esimerkiksi oikeusministeriötä voinee pitää varsin hyvänä auktoriteettina asiassa.

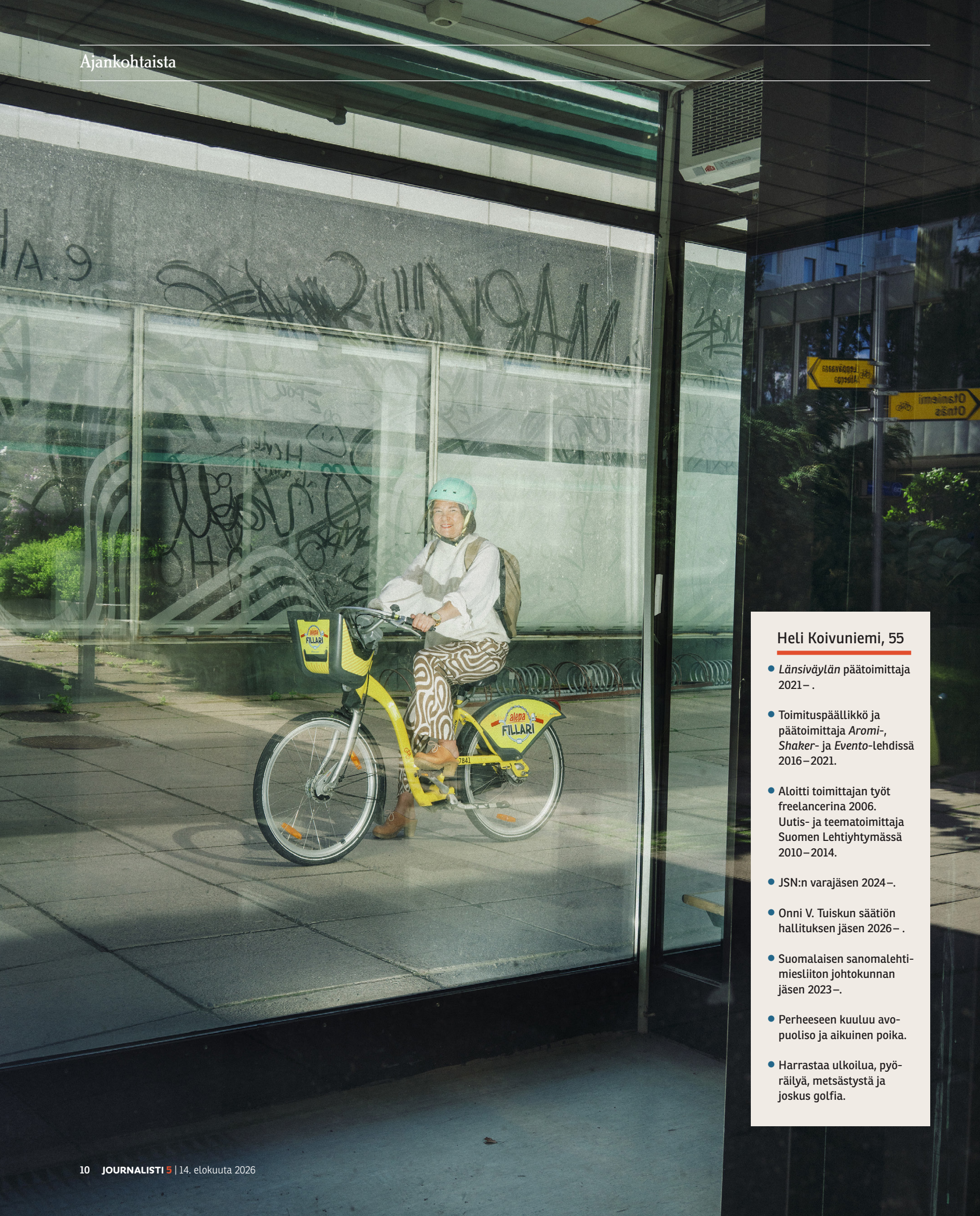
VÄITÄN, ETTÄ SUOMALAISSA KESKUSTELUSSA korruptio ei näyttäyty yhteiskunnallisena, poliittisena ja taloudellisena prosessina, joka voitaisiin tunnistaa, johon voitaisiin puuttua ja joka voitaisiin jatkossa estää. Sen sijaan se näyttäytyy filosofisen pohdinnan hämäränä kohteena. Joku kokee ilmiön korruptioksi, joku toinen taas ei. Korruptio on monelle kuin makuasia. Makuasioista kiistelemineen on ihan mukavaa ajanvietettä, mutta korruptio on oikeasti vakava yhteiskunnallinen ongelma, josta pitäisi keskustella yhteisin kriteerein.

Oikeusministeriön *Korruptiontorjunta*-sivuston olemassaolo on luultavasti yritys auttaa kansalaisia tunnistamaan myös laillinen korruptio. Niin sitä voitaisiin vähentää. Uutisten sanavalinnat tuntuvat kuitenkin toimivan päinvastoin.

JOS TODELLISUUDEN ILMIÖTÄ ei voida julkisessa keskustelussa nimetä korruptioksi silloinkaan, kun se täyttää selkeän korruption määritelmän, onko koko sanalle oikeastaan enää mitään käyttöä?

Jos korruptio on aina jotain muuta kuin se, mitä kulloinkin tapahtuu, pitäisikö koko sanasta luopua ja myöntää, että Suomessa ei ole korruptiota?

Ei ainakaan sellaista, jota oltaisiin valmiita korruptioksi julkisesti kutsumaan. ●

Heli Koivuniemi, 55

- Länsiväylän päätoimittaja 2021–.
- Toimituspäällikkö ja päätoimittaja *Aromi*-, *Shaker*- ja *Evento*-lehdissä 2016–2021.
- Aloitti toimittajan työt freelancerina 2006. Uutis- ja teematoimittaja Suomen Lehtiyhtymässä 2010–2014.
- JSN:n varajäsen 2024–.
- Onni V. Tuiskun säätiön hallituksen jäsen 2026–.
- Suomalaisen sanomalehti-miesliiton johtokunnan jäsen 2023–.
- Perheeseen kuuluu avo-
puoliso ja aikuinen poika.
- Harrastaa ulkoilua, pyö-
räilyä, metsästystä ja
joskus golfia.

Espoo ei ole kaupunki vaan keskiluokkainen mielentila, Heli Koivuniemi

Länsiväylän päätoimittaja sanoo, että uutispäällikön ministeripuoliso voi vaikuttaa lukijoiden tulkintaan lehden linjasta.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Tittelisi on Länsiväylän päätoimittaja, mutta oikeasti tärkeät päätökset tekee Keskisuomalainen-konsernikollegasi Karri Kannala.

Kyllä minä ja uutispäällikkömme päätämme *Länsiväylän* sisällöistä. **Karri Kannala** vastaa yhtiön Etelä-Suomen liiketoiminnoista, mutta ei journalismista, josta päätoimittajilla on suvereeni vastuu.

Espoo ei oikeasti ole kaupunki vaan keskiluokkaisen ihmisen mielentila. Siltä pohjalta on mukavaa miettiä kivoja juttuaiheita.

Espoo on Suomen toiseksi suurin kaupunki, jossa asuu paljon koulutettuja ja vaativia lukijoita. Siksi emme voi tehdä täällä vain kivoja juttuja, mutta teemme niitäkin.

Jari Sarasvuon mielestä yhdyssanavirhe parkkikyltissä on merkki siitä, että ihmiset ovat lakanneet välittämästä. Teille on uutinen, mitä tahansa Sarasvuo sanoo.

Uutiseen liittyi autoilu ja yhdyssanavirhe, ja lisäksi oli hiljainen uutispäivä, joten päätimme tarttua tähän aiheeseen. Muuten Sarasvuo ei nouse usein meidän otsikkoihimme. Espoo on autoilijoiden kaupunki, joten aihepiiri kiinnostaa lukijoita.

Pidät espoolaisten kaupunginosien välisiä eroja kiinnostavampina kuin monen ulkomaankirjeenvaihtajan juttuaiheita.

Pitää osittain paikkansa. Olen muuttanut viiden *Länsiväylä*-vuoteni aikana jonkinlaiseksi nurkkapatriootiksi. Seuraamme toki Euroopan ja maailman asioita, ja jos esimerkiksi EU-päätökset vaikuttavat Espooseen, teemme jutun.

Olet aiemmin työskennellyt ravintola-alan lehdissä, joten lienee selvää, miksi Länsiväylän kestoaihe on esitellä espoolaisia ravintoloita.

Kyllä, ja aloittaessani intohimoni oli kertoa lukijoille, että täälläkin on ravintoloita, eikä vain Helsingissä. Haluamme esitellä paikallisia yrittäjiä, kun ketjut hallitsevat Espoosakin alan tarjontaa.

Lehtesi uutispäällikkö on Riikka Purran (ps.) puoliso

Mikko Välimaa. On hänen "Mitä 'riikka' oikeasti kirjoitti" -kirjansa ansiota, että moni muistaa Länsiväylän olevan olemassa.

Ehkä valtakunnan tasolla näin, mutta *Länsiväylällä* on vahvat espoolaiset juuret ja paikalliset muistavat lehden yli 50-vuotisen historian. Kirkkonummen kuntapoliitikona saatamme nostaa Riikka Purran esille, mutta hyvin harvoin valtiovarainministeri Riikka Purran.

On naurettavaa väittää, että uutispäällikön parisuhde ministeriin vaikuttaisi lehden linjaan tai lukijoiden tulkintaan siitä.

Varmaan se voi joskus vaikuttaa lukijoidemme tulkintaan, joten meidän pitää olla läpinäkyviä uutisoinnissamme. Toisaalta poliitikkojen kohtelun pitää olla tasapuolista. Mikko jäävää itsensä Riikan tai perussuomalaisen puolueen käsittelystä.

Kirjoitit Suvivirsi-kohusta, että "pitikö aikuisten pilata tämäkin lasten tunnelmallinen juhla". Perustuslailliset oikeudet on syytä unohtaa, kun kyse on kivoista juhlista.

Lapsia pitäisi suojella tiettyyn rajaan asti. He ovat puhkaita ja harmittaa, kun tällaiset kohut vedetään lapsiin. Pitäisi keksiä keinoja, joilla aikuisten riidat voisi hoitaa tyylikkäästi.

Länsiväylässä saa tehdä perusteellisia tutkimuksia juttuja, kunhan niitäkin syntyy kaksi päivässä.

Ei sentään, niitä työistetään täällä yhdessä pidempäänkin. Lisäksi tekoälytyökalumme Rousku seuraa tiettyjä lähteitä ja hakee meille jatkuvasti kiinnostavia tietoja kaupungin asioista. Niistä voimme työstää uutisjuttuja.

Vielä muutama vuosi sitten Länsiväylän toimitus sijaitsi Vantaalla. Pelkäätkö koko ajan, että Keskisuomalainen-konserni keksii uusia tyhmyyksiä teidän varallenne.

Olemme onnellisia, että saamme olla täällä Tapiolassa, ja se voi olla toisten mielestä jopa kadehdittavaa. Toisaalta, jos tulisi taloudellisten syiden takia valintatilanne, pitäisin mieluummin toimittajat kuin seinät ja tämän sijainnin. ●

TEKOÄLY JA JOURNALISMI

On ajan kysymys, että kone oppii kirjoittamaan paremmin kuin toimittajat. Mikä jää ihmisen osaksi? ➔

Manu Haapalainen, teksti • Oona Himanen, kuvitus

Kun kone oppii kirjoittamaan, mitä jää toimittajalle?
 Kesällä 2026 tekoölystä puhutaan journalismissa kahdella tavalla. Ensimmäinen on tuttu: tekoöly on uusi työkalu. Se litteroi haastattelut, tiivistää pöytäkirjat, seuloa asiakirjasoja ja auttaa toimittajaa löytämään neulan heinäsuovasta.

Toinen puhetapa on vaikeampi. Mitä tapahtuu journalismille, jos tekoöly ei olekaan vain työkalu vaan kilpailija?

Vielä muutama vuosi sitten kysymys kuulosti science fictionilta.

Niin, otin tosiaan tätä artikkelia varten yhteyttä Open AI-yhtiön kielimalli Chat GPT:hen. Pyysin sitä kokeilumielessä kirjoittamaan artikkelin, joka pohdii, mitä suuret kielimallit tekevät suomalaiselle kirjoitetulle journalismille lähitulevaisuudessa. Selitin, että juttu tulisi *Journalistiin*, ja pyysin mallia imitoimaan kirjoitustyyliäni. En ole kovin hyvä promptaamaan kielimalleja. Useimmat lukijat lienevät siksi heti huomanneet, että jutun alku on Chat GPT:n kirjoittama.

Chat GPT joka tapauksessa suhtautuu suomalaiseen journalismiin optimistisesti. Tekoöly ei vähennä journalismin arvoa, se summaa tekstinsä päätteeksi:

Se tekee näkyväksi sen, mikä journalismissa oli arvokainta alun perinkin: kyvyn nähdä, kysyä ja epäillä silloinkin, kun kone on jo kirjoittanut tekstin.

KIELIMALLIT KYKENEVÄT PIAN tuottamaan ”parempaa” tekstiä kuin kirjoittavat toimittajat, arvioi eteläafrikkalainen toimittaja ja tekoölykouluttaja **Camilla Bath**.

Osallistuin toukokuussa Helsingin Sanomien säätiön järjestämään AI-työpajaan Helsingissä. Työpajassa Bath puhui siitä, mihin tekoölyä kannattaa toimituksessa käyttää ja mihin ei, sekä siitä, mitä mahdollisesti vapautuvalla ajalla kannattaisi tehdä. Kuten: tavata ihmisiä, luoda siteitä yleisöön, rakentaa yhteisöllisyyttä.

Tekstin tekijöinä kielimallit kuitenkin päihittävät toimittajat viimeistään ensi vuonna, Bath arvioi.

Ajatus ei ole haihattelua. Huolellisella promptaamisella on mahdollista kirjoittaa ”paremmin” jo nyt. Kolmen amerikkalaisyliopiston tammikuussa julkaisema tutkimus raportoi kokeesta, jossa Chat GPT oppi imitoimaan palkittujen kirjailijoiden tyyliä. Kirjallisuutta opiskelleetkin lukijat pitivät koneen kirjoittamista plagiaateista enemmän kuin oikeiden kirjailijoiden teksteistä.

Jos tekoöly oppii imitoimaan Nobel-ehdokkaita ja Booker-palkittuja kirjailijoita, se varmasti oppii imitoimaan myös sinua ja minua.

Tekoölyä käytetään eri tieteen- ja elämäntieteiden alueille, ja AI-sovelluksia on tietenkin monenlaisia, niin journalismissa kuin muuallakin. Tämä juttu kertoo lähinnä suurten kielimallien vaikutuksesta kirjoittavien journalistien työhön. Alaa on viimeksi kuuluneen vuoden aikana puhuttanut sekä niiden nopea kehitys että niiden edelleen ajoittain heikko laatu.

Yhdet pelkäävät työpaikkojen katoamista, toiset intoilevat uusista datalouhinnan mahdollisuuksista.

Siksi on hyvä hetki kysyä asiantuntijoilta, mitä kielimallien kiihtyvä kehitys voi lähiaikoina tehdä nimenomaan kirjoittavien journalistien työlle.

CAMILLA BATHIN MUKAAN jokaisen journalistin on tärkeää itse määrittää, mihin vetää omat rajansa kielimallien käytössä.

Bathin oma raja on, että hän haluaa kuulostaa teksteissään omalta itseltään, siis säilyttää oman äänensä.

”Minulle kirjoittaminen on ajattelemista. Siksi en missään tapauksessa anna AI:n edes luonnostella juttujani”, Bath sanoo *Journalistille*.

Tekstien luonnosteleminen kielimallin avulla on yksinkertaista. Bathin mukaan koneluonnos on kuitenkin liian helppo hyväksyä. Sitä ei kyseenalaista yhtä vahvasti kuin itse kasaamaansa hapuilevaa luonnosta, vaikka vakuuttelisi itselleen muuta.

”Tekoöly vaikuttaa tarjoavan minulle omat ajatuksetni siististi paketoituna. Mutta kun luonnosta lukee tarkasti, siitä ei edes tunnista omaa ajatteluaan. Kieli, nyanssit ja merkitykset ovat pikkaian väärin.”

Siksi on tärkeää, että tekstissä puhuu ihminen. ”Free range”-journalismi on Bathin mukaan yksi tapa varmistaa journalismin tulevaisuus ja säilyttää lukijasuhte.

Kun kielimalleja joka tapauksessa käytetään uutisjuttujen luonnosteluun, ”luomujournalismi” on myös tapa erottua.

”Olen omassa tekstissäni autenttinen itseni. Tekoöly

lanaa persoonallisuuden tasaiseksi”, Bath sanoo.

Luomujournalismi kuulostaa upealta, mutta sittenkin liian helpolta ratkaisulta.

Jos kielimallit jo nyt pystyvät jäljittelemään kirjoittajan uniikkia tyyliä, onko omaa ääntä edes mahdollista säilyttää? Kiinnostaako yleisöä, miten teksti on tuotettu, jos se tuntuu uniikilta? Entä onko ”laadulle” riittävästi lukijoita pienellä kielialueella? Haluavatko lukijat premiumia, jos he muissakin asioissa ovat tottuneet halpaan ja helppoon temuttamiseen?

”Kirjoitustyylin kopioiminen on eri asia kuin se, että tekoäly pystyisi toisintamaan ääneni kirjoittajana”, Bath sanoo.

Bathin mukaan tekoäly aika kutsuu journalisteja kohtaamaan ihmisiä ja muodostamaan siteitä yhteisönsä. Kirjoittajan ääni ja minuus kumpuavat osaltaan näistä kohtaamisista.

”On uskomattoman arvokasta istua puhumaan jonkun kanssa, kasvokkain. Tämän tärkeyttä meidän pitää entisestään korostaa”, Bath sanoo.

”Yleisön luottamus journalismiin on laskussa, ja henkilökohtaiset kohtaamiset ovat lääke tähän.”

KIELIMALLIT JA NIIDEN KÄYTTÖ kehittyvät nopeasti – jopa niin nopeasti, että niiden perässä pysyminen alkaa olla teknologiaorientoituneellekin toimittajalle jo kokopäivätyö.

Näin kirjoittaa *Helsingin Sanomien* toimittaja **Elina Lappalainen** pamfletissaan *Tekoälyn käsikirja toimittajalle*, jonka *Helsingin Sanomien* säätiö julkaisi toukokuussa.

Samaan aikaan Lappalaisesta on innostavaa, miten ”tekoäly mahdollistaa aivan uudenlaista tutkivaa journalismia ja työtapoja, jotka eivät ole aiemmin olleet mahdollisia”.

Myös Lappalaisen mielestä toimittajan omaa ääntä on suojeltava. Laatujournalismin on erotuttava AI-tauhkasta.

”Pahimmillaan tekoälyllä voi tehdä keksittyjen journalistien nimiin laitettua sisältöä”, Lappalainen sanoo.

Yhdysvalloissa arvostettu urheilulehti *Sports Illustrated* teki näin jo vuonna 2023, ja jäi siitä heti kiinni.

Syventävän laatujournalismin kriteereitä tekoälyn käyttö ei kuitenkaan muuta Lappalaisen mukaan mitenkään.

”On oltava jalkautumista, kohtaamisia, elämän makua. Tekoälyä voi parhaimmillaan silti käyttää lopputuloksen parantamiseen esimerkiksi datan käsittelyssä ja tiedonhaussa.”

Tekoäly siis voi parhaimmillaan tehostaa sitä, mikä journalismissa on jo ennestään hyvää, Lappalainen sanoo.

Hän kuitenkin tunnistaa myös ajattelun laiskistumisen riskin.

”Ihmisellä on taipumus automaatioharhaan eli taipumus luottaa liikaa koneeseen. On helppo tottua menemään kiireessä sieltä, missä aita on matalin.”

Lappalaisen mukaan AI vaatii käyttäjältään korkeita metakognitiivisia taitoja – siis oman työprosessin reflektointia, kurinalaisuutta ja kunnianhimoisuutta.

”Olen realisti. Nämä ominaisuudet eivät yhdisty jokaisessa journalistissa kaiken aikaa.”

UUDEN JUTUN TOIMITTAJA Oskari Onninen sanoi viime keväänä *Kerma*-ohjelmassa kykenevänsä tekemään

Tekoäly vaikuttaa tarjoavan minulle omat ajatukseni siististi paketoituna. Mutta kun luonnosta lukee tarkasti, siitä ei edes tunnista omaa ajatteluaan.

Camilla Bath, toimittaja ja tekoälykouluttaja

tekoälyn avulla parempaa journalismia kuin ennen. Hän on kirjoittanut aiheesta myös muun muassa *Suomen Lehdistön* kolumnissaan. Onninen kuitenkin kiittää olevansa tekoälyintoilija.

Hän on käyttänyt tekoälyä journalismin tukena noin vuoden.

”Pidän itseäni aloittelevana käyttäjänä. Olen koettanut jokaisen tänä vuonna tekemäni jutun yhteydessä opetella jonkin uuden asian kielimalleista.”

Onninen sanoo pitävänsä muutoksesta ja uuden oppimisesta.

”Sehän tässä on siisteintä. En pysty sulattamaan ihmisiä, jotka eivät halua oppia uutta. Se häiritsee AI-vastaisissa ihmisissä.”

Onninen käyttää tekoälyä muun muassa tiedonhankintaan, editointiapuna, kieliopin ja faktojen tarkistajana, isojen datamäärien perkaamisessa sekä juttujen suunnitteluvaiheessa. Silti käytöllä on selvät rajansa.

”Kielimallit ovat kelvottoman huonoja ideoimaan yhtään mitään. Se ja haastattelupohjainen tiedonhankinta ovat todella ihmissidonnaista työtä. Parhaita haastateltavia tai lähteitä AI ei todellakaan keksi”, Onninen sanoo.

”Ideointihan on hauskinda tässä hommassa!”

Onninen huomauttaa, ettei kaupallisista kielimalleista ole apua myöskään silloin, kun juttuun haluaa ”mitä tahansa asiallisesta keskitiestä sivuun kippaavaa” – vaikkapa vitsikkyyttä tai vittuilua.

”AI ei ole koskaan heittäydy tahallaan tyhmäksi, ja se on sen ongelma. Journalismiin on hyvä olla välillä tyhmää.”

Juttuprosessin toisessa päässä ei ole mahdollista julkaista juttuja ilman ihmistä, Onninen sanoo. Mutta journalistisen prosessin keskivaiheilla tekoälyllä voi hänen mukaansa tehdä monenlaista.

Juttujen suunnittelu alkaa lähentyä arkkitehdin työtä, Onninen sanoo.

”Tehdessäni juttua kokoomuspoliitikko **Karoliina Partasesta** syötin suunnittelemani

rakenteen Claude Fabelle, koulutin sen muutamilla jutuillani ja testasin, mitä se osaisi tehdä. Sain järkevän juttuluonnoksen, jonka päälle olisi voinut editoida lopullisen tekstin.”

Onninen ei näe suurta haittaa siinä, että toimittaja kirjoittaa juttujensa ”ykkösversioita” tekoälyn avulla, jos se on hänelle sopivin työtap. Suomalainen AI-kustelu pyörii hänen mukaansa muutenkin liikaa sen ympärillä, miten jutut kirjoitetaan.

”Henkilökohtainen kirjoitustyyli on toimittajille itselleen usein tärkeämpi asia kuin muille”, Onninen sanoo.

”Toimittajan tyylistä puhutaan usein liittyen kirjoittamiseen. Eikö se voi tiivistyä pikemminkin haastatteluihin ja muihin lähteisiin? Vaikka tekstintuotanto automatisoituisi lausetasolla, oma ääni siirtyy jutun arkkitehtuuriin.”

Onninen toivoo suomalaiseen journalismiin tekoälyn liittyvää luovuuskilpailua.

”Siis kilpailua mediatalojen välillä siitä, kuka keksii tehdä näiden todella tehokkaiden työkalujen avulla rajoja rikkovinta journalismia. Sellainen on vain mielikuvituksesta kiinni.”

KAIKKI SUOMALAISET JOURNALISTIT eivät suhtaudu tekoälyn yhtä optimistisen uteliaasti kuin Oskari Onninen ja Elina Lappalainen. *Long Playn* kulttuuritoimituksen tuottajana työskentelevä **Pekka Torvinen** on profiloitunut kiivaaksi tekoälyn vastustajaksi. Hän on kirjoittanut ”tekoälyttömyydestä” ja kutsunut kielimalleja suureksi huijaukseksi.

Ihmiskunta on menettämässä kykynsä ajatella, Torvinen maalaili *Long Playn* perjantaikirjeessä kesäkuussa 2025.

Omassa työssään Torvinen rajaa tekoälyn käytön suurien datamassojen käsittelyyn silloin, kuin esimerkiksi tutkiva juttu sellaista vaatii. Muuten hän ei käytä tekoälyä.

”Kielimallit surkastuttavat ajattelun, varsinkin jos tekee kirjoitustyötä. Kirjoittaminen on välillä vaikeaa, mutta siinä ei ole oikopolkuja.”

Kielimallien läpilyöntiä selittävät Torvisen arvion mukaan niiden tuottaman tekstin näennäinen kelpoisuus ja se, että työ näyttäisi niiden avulla tehostuvan. Torvisen mukaan mediatatolot tekevät niitä käyttäessään suuren valinnan: ollako imperiumin puolella vai sitä vastaan?

”Piilaakso yrittää dominoida maailmaa keinolla millä hyvänsä. Voiko journalisti olla tällaisten pyrkimysten puolella”, Torvinen kysyy.

”Ensin Cambridge Analyticasta ja Metan levittämästä disinformaatiosta kirjoitetaan kriittisiä juttuja. Nyt tällä kaikkien aikojen suurimmalla datankeruulla ja tekijänoikeussuojatun materiaalin varastamisella ei ilmeisesti ole mitään väliä.”

Torvinen huomauttaa, että Suomessa on puhuttu vähän tekoäly-yhtiöiden taloudellisesta perustasta. Se on viime kuukausina alkanut vaikuttaa hataralta.

Anthropic ja Open AI siirtyivät loppukeväästä laskuttamaan yritystylejään todellisten kustannustensa mukaisesti. Näyttää siis siltä, että ilmaisen promptaamisen aika on pian ohi.

Torvinen viittaa teknoyrittäjä **Joe Procopion** *Ink.comiin* kesäkuussa kirjoittamaan kolumniin, jossa hän arvioi, että AI tulee yrityksille nyt kalliimmaksi

En oikein usko, että tekoälyn käytöstä enää peräännyttään, mutta kustannusperustaisen hinnoittelun kalleus hidastanee kehitystä merkittävästi.

Pekka Torvinen, *Long Playn* kulttuuritoimituksen tuottaja

kuin sen tieltä irtisanotut työntekijät.

”Firmat ovat tähän saakka tarjonneet halpaa kuu-kausimaksua, joka ei kata niiden omia kustannuksia. On jännittävä nähdä, mitä tapahtuu, kun myös kuluttajatilit siirtyvät kustannusperusteiseen laskutukseen”, Torvinen sanoo.

Kesän aikana muun muassa *Wall Street Journal* ja CNBC kertoivat yrityksistä, jotka ovat siirtyneet kustannuksia kiertääkseen käyttämään muun muassa kielimallista halpatekoälyä.

Torvinen näkee tekoälyn lopullisen voiton tiellä muitakin esteitä – vaikka kielimalli oppisi matkimaan toimittajien kirjoitustapaa.

”Yleisöhan suhtautuu koneen tekemään vihamielisesti, erityisesti, jos teksti paljastuu koneelliseksi vasta jälkikäteen. Journalismi taas ei voi tinkiä luottamuksesta. Jos tekoälykehitys jatkuu nykyisenlaisena, miksi yleisö ei sitten hylkäisi journalismia kokonaan, ja kysyisi asioita suoraan Chat GPT:ltä.”

AI-utopisteja ja kriittisesti suhtautuvia yhdistää usein ajatus siitä, että tekoäly muuttaa ”kaiken”. Torvisen mukaan tämä on illuusio.

”Myös kriittinen puhe siitä, että kaikki muuttuu, on todellisuudessa markkinapuhetta. Se sopii Open AI:n ja Anthropicin pirtaan oikein hyvin.”

Torvinen uskoo, että tekoälyn käyttö tulee lähiaikoina hidastumaan.

”En oikein usko, että tekoälyn käytöstä enää peräännyttään, mutta kustannusperustaisen hinnoittelun kalleus hidastanee kehitystä merkittävästi.”

MITÄ TÄSTÄ KAIKEN kaikkiaan siis seuraa? Kysytään tällä kertaa Microsoftin kielimalli Copilotilta:

Ehkä kysymys ei lopulta ole siitä, oppiiko tekoäly kirjoittamaan paremmin kuin toimittaja. Todennäköisesti oppii. Vaikeampi kysymys on, mitä pidämme journalismissa niin arvokkaana, ettemme halua ulkoistaa sitä koneelle. Vastaus löytyy tuskin näppäimistöä, vaan ihmisistä, joiden vuoksi juttuja yhä tehdään. ●

Kommentti: Saivatko kielimallit journalismin unohtamaan etiikkansa?

Journalistien pitäisi keskustella enemmän paitsi journalismin tekemisen muuttuvista tavoista myös suurten tekoäly-yhtiöiden, kuten Open AI:n, Anthropicin, Metan, Googlen ja Microsoftin vaikuttamista, pyrkimyksistä ja taustaideologioista. Alkukesästä tekoälystä jyrähtivät sekä paavi **Leo XIV** että Amnesty International. Paavi listasi *Magnifica humanitas* -kiertokirjeessään tekoälyn vaaroja työpaikkojen katoamisesta inhimillisen ajattelun rappeutumiseen ja vertasi suurten kielimallien kehittämistä Baabelin torniin.

Ihmisoikeusjärjestö Amnesty puolestaan sanoo kaikkien kielimallien rikkovan sekä tekijänoikeuslakeja että yksityisyydensuojaa. Amnestyn mukaan kielimalleja on koulutettu ilman lupaa sekä tekijänoikeussuojatulla materiaalilla että ihmisten someprofiilien sisällöillä.

Amerikkalaistoimittaja **Karen Hao** kirjoittaa *Empire of AI* -kirjassaan (2025) paitsi Open AI:n myös muiden tekoälyjättien ongelmallisista yhteiskuntavisioiden ja niiden valtavasta ympäristökuormasta.

Hao vertaa tekoälyjätettä vanhan maailman imperiumeihin. Niiden ideologian ytimessä on Haon mukaan uskonnonkaltainen käsitys siitä, että ne vielä joskus kykenevät luomaan ”oikeasti ajattelemaan” pystyvän tekoälyn (AGI), ja että tästä ihmiskunnalle seuraava hyvä oikeuttaa niiden kyseenalaisen toiminnan. Haon todistelun mukaan yhtiöt riistävät luontoa, työvoimaa ja ihmiskunnan älyllistä pääomaa seurauksista piittaamatta.

Sitten on vielä pelko työstä. Alma Median toimitusjohtaja **Kai Telanne** visioi alkuvuodesta 2025, että tekoäly vie jopa puolet journalistien työpaikoista. Alma News Median **Juha-Petri Loimovuori** tosin sanoi kesäkuussa *Suomen Lehdistölle*, että nyt tekoälyä pidetään Almalla enemmän tuotekehityksen nopeuttajana kuin henkilöstössä säästämisen mahdollisuutena.

Tekoälyjätti Anthropicin perustaja **Dario Amodei** on kuitenkin ennustanut kutakuinkin samoin kuin Telanne. Amodei vieläpä erikseen korosti, ettei tiedä, mitä työtä ihmiset sitten alkavat tehdä.

Katoavien työpaikkojen suojelemisesta ei ole kiinnostunut edes poliittinen vasemmisto. Aina-kin *Aamulehden* kesäkuussa haastattelemat SDP:n kansanedustaja **Miia Petri Kumpula-Natri** ja vasemmistoliiton **Jessi Jokelainen** katsoivat, että sellainen ei kuulu poliitikkojen tehtäviin.

Suoraa ja epäsuoraa todistusaineistoa tekoälyjätettä vastaan on yllin kyllin. Silti mediatilat ovat Suomessakin kautta linjan ottaneet käyttöönsä joko AI-jättien kielimalleja tai käytännössä niiden päälle rakennettuja omia mallejaan.

Keskinäisissä keskusteluissaan journalistit tapaa-

vat korostaa alan erityisen eettistä luonnetta. Alan sisäinen keskustelu tästä eettisestä ristiriidasta on kuitenkin ollut korviahuumaavan hiljaista. Kun kysyin AI:n ympäristökuormasta helmikuussa *Hel-singin Sanomien* kehitysjohtaja **Esa Mäkiselältä**, hän tunnisti ongelmat, mutta arvioi, että Sanoman käyttämä energiamäärä on ”maltillinen”.

”Ymmärrän kritiikin, mutta olisi vastuuttomampaa jättää journalismin tekoälyistäminen muiden vastuulle”, Mäkinen jatkoi.

Mäkisen mukaan esimerkiksi tekoälyn tekijänoikeusongelmat olisi syytä ratkaista EU-tasolla.

Euroopan unionin tekoälysäätely on ollut hidasta ja monivaiheista. Viimeksi kesäkuussa Euroopan parlamentti hyväksyi tekoälypäättöslauselman, jossa kielletään sellainen tekoälyn käyttö, joka loukkaasi kansalaisten oikeuksia. EU-tason sääntelyä ovat hidastaneet muun muassa valvonnan vaikeus sekä se, että EU ei halua sääntelyllä haitata euroalueen yritysten tuotekehitystä.

EU token on yrittänyt jo vuonna 2024 säädetyllä tekoälyasetuksella luoda AI:n käytölle yhteisiä ja reiluja sääntöjä. Asetus kieltää tekoälyn käytön esimerkiksi manipulointiin ja harhaanjohtamiseen.

EDELLEEN ON VASTAAMATTA miljardin dollarin kysymys. Miten media-yhtiöt ovat ottaneet tekoälyn käyttöön näin laajasti ja kyseenalaistamatta?

”Se on olennainen kysymys”, sanoo Ihmisen tekemää-hanketta vetävä ex-toimittaja **Seppo Honkanen**.

Hankkeessa muun muassa teknologian, median, kulttuurin ja tieteen ammattilaiset pohtivat, miten ihmisen tekemä kulttuuri jatkossa erotetaan koneavusteisesta, ja mikä merkitys tekoälyllä on tulevaisuudellemme.

”Varmaan houkutus on ollut mahdollisuuden vastustaa. Kaikilla on tunne, että näin on tehtävä, koska muutkin nopeuttavat tekemistään tämän avulla.”

Honkanen kertoo itse olevansa innokas tekoälyn käyttäjä, mutta hänen suhtautumisensa on ajan myötä muuttunut yhä kauhistuneemmaksi. Sen on aiheuttanut kasvava ymmärrys teknoeliitin maailmankuvan ohuudesta, Honkanen sanoo.

”Työpaikkoja katoaa, eikä keskustelussa uhrata kauheasti ajatuksia sille, miten se tapahtuu, ja mitä me ihmiset sitten teemme, mistä mahdollinen perustulo tulee. Puhumme vain siitä, miten tehostamme omia työprosessejamme, emme valtavasta yhteiskunnallisesta tasosta.”

Vaikka AI-murros on iso, Honkasen mukaan yhdestä näkökulmasta on kyse myös trendistä. Jälleen palataan ihmiseltä ihmiselle tehtyyn journalismiin.

”Vastatrendi on jo hyvin näkyvillä – kaipuu ihmisen tekemään, kuratoituun ja verifioituun tietoon.”

Manu Haapalainen

Raakkukriisi opetti, ettei täydellistä tilannekuvaa kannata jäädä odottamaan

Kun metsäkone tuhosi Stora Enson työmaalla uhanalaisia raakkuja kesällä 2024, viestintäjohtaja Ingrid Peura vastasi mediasuhteista yksin.

Annu Griñan, teksti • Teemu Kuusimurto, kuva

Viestintäjohtaja **Ingrid Peura** laskee neuvotteluhuoneen pöydälle muutaman A4-arkin. Olemme Stora Enson pääkonttorilla Helsingin Katajanokalla kesäkuussa 2026.

Peura on kirjoittanut muistiin päivämääriä ja muita yksityiskohtia. Ilman niitä kahden vuoden takaiset tapahtumat sekoittuisivat helposti toisiinsa.

"Sopinee, että minäkin nauhoitan haastattelun", hän sanoo.

Peuran vastuulla oli kesällä 2024 Stora Enson lähihistorian suurimman ympäristökatastrofin mediaviestintä Suomessa. Jo alusta asti on selvää, että tässä keskustelussa nojataan faktoihin.

PEURAN MUISTILISTAN ENSIMMÄINEN päiväys on torstai 15. elokuuta 2024.

Yli 600 kilometrin päässä Katajanokalta, Suomussalmen Hukkajoella, tutkijat ovat inventoimassa erittäin uhanalaista jokihelmisimpukkaa eli raakkua. Heidän työpäivänsä näyttää tavalliselta.

Sitten he näkevät metsäkoneen ylittävän suojelun raakkujoen Stora Enson korjuutyömaalla.

Vesi muuttuu mutavelliseksi. Hiekka ja savi kulkeutuvat virran mukana alajuoksulle. Biologi **Myyri Sysivesi** kuvaa tapahtumista videon.

Raakku on yksi Suomen pitkäikäisimmistä eläimistä. Vanhimmat yksilöt voivat elää joen pohjassa jopa yli 200 vuotta. Kun hieno maa-aines peittää pohjan, hitaasti liikkuvat raakut eivät pääse pakoon, vaan kuolevat.

Biologit alkavat ymmärtää näkemänsä vakavuutta. Helsingissä työskentelevä Peura ei vielä tiedä tapahtuneesta mitään.

PERJANTAINA 16. ELOKUUTA tieto tavoittaa myös Stora Enson. Koolle kutsutaan yhtiön kriisinhallintatiimi. Ensimmäiset tunnit eivät kuitenkaan täyty tiedottamisesta vaan odottamisesta.

Juuri tässä kiteytyy kriisiviestinnän vaikeus. Julkisuus odottaa vastauksia nopeasti samaan aikaan, kun organisaatio vasta selvittää tapahtunutta ja kokoaa tilannekuvaa. Viestintää on myös koordinoitava viranomaisten kanssa. Stora Enso teki yhteistyötä muun muassa Metsähallituksen, silloisen Kainuun ELY-keskuksen sekä poliisin kanssa.

Yhtiö julkaisee ensimmäisen, lyhyen uutisen maanantaina 19. elokuuta verkkosivuillaan. Viestintä päättää olla lähettämättä erillistä mediatiedotetta, koska tapahtuman mittakaava on yhä epäselvä.

"Ajattelimme, että jotain täytyy saada ulos, jotta se on löydettävissä myöhemmin, jos tästä tulee isompi juttu", viestintäjohtaja Peura kertoo.

Muutamaa päivää myöhemmin yhtiö päivittää uutista lisätiedoilla. Tieto tapahtuneesta on jo tavoittanut median, sillä Metsähallitus on tehnyt vahingosta tutkintapyyntöä Oulun poliisille.

ORGANISAATION USKOTTAVUUS punnitaan kriisin ensimmäisten tuntien aikana, sanoo kriisiviestinnän asiantuntija ja viestintäyrittäjä **Riitta Väkeväinen**.

Nopeus on tärkeää, mutta yhtä tärkeää silti on, ettei ensimmäinen viesti sisällä tietoja, jotka myöhemmin osoittautuvat vääriksi.

"Suuret linjat täytyy saada julki äkkiä. Tarkkuustaso määritellään sitten myöhemmin."

Väkeväinen on kokenut kriisiviestijä, jonka Huoltovarmuuskeskus palkkasi rakentamaan maineensa ja viestintänsä uusiksi vuoden 2020 maskikohun jälkeen.

Raakkutapauksesta tekee erityisen se, että tuhoon liittyy paljon emotionaalista voimaa, Väkeväinen arvioi. Kyseessä on klassinen asetelma: pieni raakku vastaan iso paha metsäkone.

Moni organisaatio lähtee Väkeväisen mukaan tällaisessa tilanteessa puolustuskannalle sen sijaan, että yrittäisi ymmärtää, miltä kriisi näyttää yleisön silmissä.

"On tärkeää tunnistaa yleisön tunnetila, koska sinne myös media menee. Toimittajat ovat tarinankertajia."

TIISTAINA 20. ELOKUUTA biologi Sysivesi lähettää juttuvinkin silloiseen Yle Pohjois-Suomen toimittukseen. Seuraavana päivänä hän lähettää kuvansa videon. Viestin avaa myös uutistuottajana tuolloin työskennellyt **Päivi Annala**.

"Ymmärsimme nopeasti kriisin kokoluokan", Annala sanoo.

Poliisi tutki tapahtumaa törkeänä luonnonsuojelurikoksena.

Yle julkaisee ensimmäisen uutisen aiheesta vielä samana päivänä, ja vähän myö-

”Jos nyt tekisin eri tavalla, lähtisimme heti liikkeelle laajalla mediajakelulla.”

Ingrid Peura, Stora Enson viestintäjohtaja

hemmin Myyri Sysiveden kuvaaman videon ja hänen haastattelunsa. Yle saa tapauksesta uutisvoiton.

”Aloimme hyvin pian tavoitella metsäyhtiöstä ihmisiä ja ehdotimme Ingrid Peuralle, että paikan päälle pitäisi saada joku kommentoimaan”, Annala kertoo.

Perjantaina 23. elokuuta metsäjohtaja **Janne Partanen** Stora Enson Suomen puunhankinnasta saapuu Hukkajoelle Ylen suoraan lähetykseen.

Seuraavien kahden viikon aikana raakkutuhosta julkaistaan Ylen sivuilla 23 verkkojuttua.

Uutistytöön osallistuu toimittajia Kajaanista, Kuusamosta ja Oulusta. Tiiviimmillään aiheen parissa työskentelee kymmenen toimittajaa eli noin kolmannes silloisen Yle Pohjois-Suomen toimiksesta.

”Puhuimme, että meillä oli käynnissä raakkuviikot”, Annala sanoo.

Hukkajoen ympäristökatastrofissa kuoli kaikkiaan 3 283 simpukkaa. Metsähallituksen arvion mukaan metsätyökoneet ylittivät joen jopa 400 kertaa.

PÄIVI ANNALA ARVIOI, että toimittajien ja viestijöiden tavoitteet ovat kriisitilanteissa usein lähellä toisiaan.

”Mitä nopeammin tapahtuneesta saadaan kerrottua kattavasti ja luotettavasti, sitä parempi. Se on kaikkien etu.”

Ingrid Peuran mielestä viestijät ja toimittajat eivät ole toistensa vastapuolia. Hänen mukaansa yhteistyö suomalaisen median kanssa toimii pääosin erittäin hyvin.

Mieleen on kuitenkin jäänyt noilta viikoilta tilanne, jossa toimittajan pyyntö oli epärealistinen.

”Juttuun toivottiin asiantuntijakommenttia 20 minuutin sisällä. Sellainen ei käytännössä ole mahdollista. Jutussa luki sitten, että Stora Enso ei kommentoi.”

Jossain vaiheessa mediasta tuli vihjailua, eikö metsäyhtiö voisi myöntää syyllisyytensä, jotta asiaan saataisiin ratkaisu. Ajatus tuntui Peurasta hullunkuriselta.

”Yhdessä puhelinkeskustelussa toimittaja yritti saada minulta tietoa off the record. Puhuimme pitkään. Lopuksi hän kysyi, ’miten sä muuten itse jaksat’. Menin ihan hiljaiseksi.”

Peuran mukaan tunteille ei voinut antaa valtaa. Raakkutuhon oli myös Stora Enson omalle henkilöstölle traumaattinen kokemus.

”Se meni ihon alle. Oli tapahtunut vakava ympäristövahinko, jonka ei pitänyt olla mahdollista.

Se oli vastoin kaikkia eettisiä periaatteitamme.”

Viestintäjohtaja halusi olla tavoitettavissa ja palvella mediaa mahdollisimman avoimesti ja nopeasti. Työpäivät venyivät iltaan ja viikonloppuun.

Sähköpostien, tekstiviestien ja puheluiden määrä oli massiivinen.

”Pyrin vastaamaan jokaiseen viestiin”, hän muistelee.

AKUUTTI KRIISIVAIHE Stora Ensolla kesti nelisen viikkoa. Sen jälkeen Peuralle oli tärkeää palauttaa luottamus omaan tekemiseen ja jatkaa normaalia viestintää.

Omaksi opikseen hän ottaa, että aktiivinen kriisiviestintä kannattaa aloittaa, vaikka tapahtuneesta ei olisi vielä täydellistä tilannekuvaa.

”Jos nyt tekisin eri tavalla, lähtisimme heti liikkeelle laajalla mediajakelulla.”

Tuolloin Peura vastasi Suomen mediasuhteista yksin. Nytemmin resursseja on lisätty. Hitaasti käynnistynyt viestintä saattoi hänen mukaansa vaikuttaa yleisön mielipiteeseen.

”Oli tasapainoteltava sen kanssa, mitä voimme kertoa tutkintaan liittyvistä yksityiskohdista ja mitä emme.”

Peura on pohtinut, kuinka paljon viestinnän saamaan kritiikkiin sekoittui se, että julkinen keskustelu koko yhtiön toiminnasta oli syyllistävä.

”Ainakin itse päätin, etten koskaan arvioi julkisesti minkään organisaation kriisiviestintää”, hän toteaa.

Päivi Annalalle raakkutuhon oli yksi hänen uransa mieleenpainuvimmista kriiseistä.

”Ihan poikkeuksellista, kuinka paljon tämän

parissa meni aikaa uutisointiin. Ajatukset olivat aiheesta useamman päivän. Harvemmin tällaista tulee”, hän sanoo.

Annala antaa raakkuviikoista Stora Enson viestinnälle hyvän arvosanan.

”Meidän toiveitamme kuunneltiin ja koettiin järjestellä. Eikös se siinä tapauksessa mennyt hyvin?”

Ingrid Peura kertoo keskustelleensa tapahtuneesta jälkeenpäin toimittajien kanssa. Keskustelut ovat olleet hänen mukaansa rakentavia.

Peura päätyy median toiminnasta samaan arvioon kuin Annala viestinnästä.

”Kaikki suhtautuivat tilanteeseen asiallisesti ja halusivat tehdä hyvää yhteistyötä.”

RAAKKUTUHOON HINNAKSI TULI lopulta lähes kaksi miljoonaa euroa. Se on arvio yli kolmentuhannen simpukan kuolemasta.

Luonnonsuojelulain nojalla Stora Ensolta, Moto Team Tauriaiselta ja RK Timberiltä vaaditaan valtiolle maksettavaa yhteisösakkoa. Yhteisösakko on yritykselle tai muulle yhteisölle määrättävä rahamääräinen seuraamus rikoksesta.

Metsäyhtiön ja kahden alihankkijan lisäksi syytettyinä on viisi henkilöä. Heitä syytetään törkeistä luonnonsuojelu- ja eläinsuojelurikoksista sekä ympäristön turmelemisesta.

Oulun poliisin mukaan tapahtumat ovat aiheuttaneet merkittävää tuhoa myös Hukkajoen taimenkannalle. Kalataloudellisen vahingon arvoksi on arvioitu 254 480 euroa.

Haastehakemus asiassa jätettiin 7. heinäkuuta Kainuun käräjäoikeuteen, missä sen käsittely jatkuu myöhemmin. ●

Kolme neuvoa kriisiviestintään

Kriisiviestinnän asiantuntijan ja viestintäyrittäjän **Riitta Väkeväisen** mukaan viestinnällä pyritään kriisitilanteessa minimoimaan vahinkoja. Hän nostaa esiin kolme käytännön ohjetta.

1. Kerro se, minkä tiedät.
Avaa faktat mahdollisimman avoimesti ja kerro rehellisesti myös se, mitä vielä selvitetään.

2. Muista, kenelle toimittaja tekee työtään.
Vaikeatkin kysymykset kuuluvat journalistiin. Toimittaja ei ensisijaisesti palvele organisaatiota vaan yleisöä, jolla on oikeus saada tietoa.

3. Rakenna mediasuhteita myös kriisien välillä.
Kun pahin vaihe on ohi, kutsu toimittajia tutustumaan organisaatioon. Näin jäädään hyvällä tavalla toimittajien mieleen.

Alisa Lahtinen teki opinnäytetyön viihdetoimittajan työstä: yleisön haukut satuttavat, mutta työ on merkityksellistä

Nina Erho, teksti • Heli Saarela, kuva

Idiootti, ruma, huora. Tyttö ei ymmärrä mitään ja kirjoittelee ilman koulutusta ja sivistystä. Tällaista on tyypillinen lukijapalaute viihdetoimittaja **Alisa Lahtisen**, 23, työstä. Lahtinen on työskennellyt *Ilta-Sanomissa* säännöllisesti ttt-sopimuksella ja kesätoimittajana yhteensä reilun vuoden. Hän valmistui keväällä 2026 medianomiksi Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta.

Palautetta tulee sekä suoraan Lahtisen työ sähköpostiin että juttujen alle somen kommenttikenttiin. Lahtinen sanoo ymmärtävänsä, että viihdejutut herättävät paljon tunteita. Sitä hän ei ymmärrä, että ne puretaan työtään tekemään toimittajaan.

”Viihdejuttujen tekeminen vaatii ammattitaitoa ja tiedonhankintaa, kuten muutkin jutut”, Lahtinen sanoo.

Ilta-Sanomien jutuissa ei ole toimittajan kuvaa. Lahtinen arvelee, että ulkonäön kommentoinnille altistavat ne muutamat kerrat, jotka hän on esiintynyt lehden livessä tai videoilla. Se on harmi, koska hän on itse innoissaan journalismin eri muodoista.

Lahtinen on miettinyt, pitäisikö asiattomaan palautteeseen opetella suhtautumaan huumorilla. Jossain määrin ryöpytykseen tottuu. Silti se satuttaa.

”Joka kerta, kun avaan vähän pidemmän viestin, joka kyseenalaistaa älykyyttäni ja ammattitaitoani, mielessä käy, onko tämä sittenkin totta.”

LAHTINEN EI OLE asiattoman ja loukkaavan palautteen kanssa yksin. Tämä ilmenee hänen keväällä valmistuneesta opinnäytetyöstään, joka käsittelee viihdetoimittajien ammatti-identiteettiä.

Lahtinen haastatteli työtään varten neljää uransa eri vaiheissa olevaa viihdetoimittajaa. He kaikki kertoivat työhönsä ja henkilöönsä

Keväällä medianomiksi valmistunut Alisa Lahtinen jatkaa syksyllä *Ilta-Sanomien* viihdetoimituksessa ttt-sopimuksella ja etsii samalla kokoaikaisia media-alan töitä.

”Koen, että viihdejutuilla on myös yhteiskunnallista merkitystä.”

Alisa Lahtinen, viihdetoimittaja

kohdistuvasta arvostelusta, halveksunnasta ja kritiikistä. Yksi haastateltavista oli saanut myös useita tapouhkauskirjeitä.

Yleisön lisäksi viihdetoimittajien työtä ylenkatsovat heidän

läheisensä ja toiset toimittajat. Eräs Lahtisen haastateltavista esimerkiksi huomauttaa, että vaikka viihde- ja urheilu-uutiset käsittelevät usein samoja teemoja, vain viihdeosaston uutisia pidetään ”hömppäjuttuina”.

Osa Lahtisen haastateltavista kertoo myös julkisuuden henkilöiden ikävästä tai häiritsevästä käytöksestä heitä kohtaan. Se voi tarkoittaa esimerkiksi lääppimistä, haukkumista, kiroilua ja haastattelun teemojen vähättelyä.

Lahtisen omista jutunteoista pääosa on sujunut hyvin, mutta myös hän on saanut työkeitä ja ilkeitä vastauksia erityisesti puhelimesta.

Ilta-Sanomien toimituksessa viihdetoimittamista pidetään samanarvo-

sena kuin muutakin toimittamista, Lahtinen sanoo. Hänen oma lähipiirinsä kannustaa häntä työssä.

”Ehkä he ovat tienneet aika kauan, että suuntaudun viihteen pariin. Olen ollut aina hirveän kiinnostunut viihdeaiheista.”

LAHTISEN OPINNÄYTETYÖN haastateltavien mukaan viihdejournalismi on paljon muutakin kuin viihdyttämistä. Se antaa vastapainoa muulle, synkemmälle ja vakavammalle uutisoinnille. Viihdeuutiset voivat avartaa, herättää tunteita ja kannustaa ajattelemaan.

Myös Lahtisen mielestä viihdejournalismi tuo iloa ja valoa ihmisten elämään. Toisaalta hän muistuttaa erään haastateltavansa sanoin, että työ on paljon muuta kuin ”Instagram-persepostauksia”.

”Koen, että viihdejutuilla on myös yhteiskunnallista merkitystä. Ne käsittelevät esimerkiksi politiikassa toimivia ihmisiä. Ne käsittelevät julkisuuden henkilöiden kautta isoja, kaikkia ihmisiä koskettavia aiheita, kuten terveyttä ja sairautta”, Lahtinen sanoo.

”Viihdyn työssäni tosi hyvin ja arvostan sitä ja kollegoitani ihan hirveästi, ja sitä eivät tule mitkään palautteet hetkauttamaan.”

Ennen työllistymistään *Ilta-Sanomien* Lahtinen oli työharjoittelussa MTV:n viihde- ja lifestyle-toimituksessa. Seuraavana syksynä Maikkari lakkautti sen.

Ikävistä uutisista huolimatta Lahtinen haluaa olla tulevaisuuden suhteen toiveikas.

”Ihmiset selvästi tykkäävät lukea viihdejuttuja, ja uskallan kyllä haaveilla siitäkin, että media-alalle vielä joskus avautuu lisää työpaikkoja. Ehkä me keksimme jotain sellaista, millä niitä saadaan. Nuoret ovat avoimia kokeilemaan, mitä kaikkea journalismi voi olla”, Lahtinen sanoo.

”Kollegoilla on alalla ihan superhienoja uria, ja he ovat olleet kehittämässä vaikka mitä. Ei tämä saa loppua tähän.” ●

Näin tuot ilmastonäkökulmat jokapäiväiseen journalismiin

Nina Erho, teksti • Elina Tuomi, kuvitus

Ilmastonmuutos ja muut ympäristökriisit vaikuttavat jo ihmisten arkeen ja päätöksentekoon mutta jäävät uutisjournalismissa muun jalkoihin. Anna-Sofia Nieminen vinkkaa, miten huomioit kestävyyskysymykset kohtuuvaivalla jutussa kuin jutussa.

Anna-Sofia Nieminen kävi ilmastoasiantuntijan erikoistumiskoulutuksen Helsingin yliopistossa vuosina 2024–2025 ja teki sen lopputyönään koulutusmateriaalin planeetan rajat huomioivasta journalismista. Nieminen on toimittaja ja kouluttaja, joka on työskennellyt Suomen freelance-journalistien toiminnanjohtajana vuodesta 2021.

1

Lisää ymmärrystä kestävästä kulutusvalinnoista

 Jos juttusi kertoo esimerkiksi suklaalevyjen koon pienenemisestä kaakaon hinnan nousun takia ja kuluttajien kiukustumisesta tästä, kerro siinä myös, mistä kaakaon hinnan nousu johtuu. Syynä ovat kuivuus ja kasvitautit, jotka rokottavat kaakaosatoja.

 Jos juttusi kertoo esimerkiksi kuluttajien säästöhalujen jarruttavan talouskasvua, kerro siinä myös, että säästäväisenkin Suomen ylikulutuspäivä on jo keväällä. Anna esimerkkejä kestävästä kulutusvalinnoista.

2

Haasta päättäjät ja kerro aiheen ympäristövaikutuksista

 Jos juttusi kertoo esimerkiksi ulkomaalaisten matkailijoiden määrän kasvusta Helsingissä ja sen tuomista tuloista, kerro myös, mitä matkailun kasvu tarkoittaa ilmaston kannalta. Pelkästään lentoliikenne tuottaa noin kolme prosenttia maailman ilmastoa lämmittävistä päästöistä.

 Jos juttusi kertoo esimerkiksi kunnan tulevaisuudensuunnitelmista, kysy haastateltavilta, mitä he ajattelevat niiden ympäristö- ja ilmastovaikutuksista ja miten ympäristöasiat näkyvät kunnan päätöksenteossa. Kysy myös, mitä suunnitelmat tarkoittavat esimerkiksi 20 tai 50 vuoden aikajänteellä. Jos suunnitelmissa on kielteisiä vaikutuksia, kysy, mitä niille voi tehdä.

Kysy tarvittaessa näkemystä ilmiöiden ja hankkeiden kestävyyydestä myös esimerkiksi ympäristötalouden asiantuntijoilta.

3

Haasta talouskasvunäkökulmat

 Jos juttusi kertoo esimerkiksi talouskasvusta, kysy haastateltavilta, millaisesta ja ketä hyödyttävästä talouskasvusta on kyse. Mihin sitä tarvitaan? Mitkä ovat sen varjopuolia?

”Suomessa tehdään melko paljon ilmasto- ja ympäristöjournalismia, mutta sen ulkopuolella journalismi näyttää usein siltä kuin ilmastokriisiä tai luontokatoa ei olisi olemassakaan.

Ilmastotietoisesta journalismista puhumisen ajatellaan helposti olevan aktivismia. Minä ajattelen yksinkertaisesti, että haluan parempaa journalismia, joka tunnistaa tosiasiat eli planeetan rajallisuuden.

Täältä saat luotettavaa tietoa ilmastoasioista

Ympäristönäkökulman saat nopeasti mukaan juttuun vilkaisemalla aiempia aihetta käsitteleviä juttuja tai kysymällä haastateltavalta pari lisäkysymystä. Luotettavaa tietoa löydät myös esimerkiksi näiltä sivustoilta:

Ilmasto-opas.fi

Tietoa ilmastomuutoksesta, sen vaikutuksista, sopeutumisesta ja hillinnästä. Esimerkiksi interaktiivinen karttatyökalu Suomen ja sen maakuntien lämpötilojen ja sademäärien muutoksista ilmastomuutoksen myötä. Ylläpitäjinä Ilmatieteen laitos, Suomen ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus ja ELY-keskusten valtakunnallinen ilmastoyksikkö sekä rahoitusta tekniseen ylläpitoon ministeriöltä.

Ourworldindata.org (englanniksi)

Tietoa ja datatyökaluja monista maailmanlaajuisista ongelmista. Esimerkiksi tietoa hiilidioksidipäästöistä, energiankulutuksesta ja ilmasto-ongelmien ratkai-

semiseen liittyvistä asenteista Suomessa verrattuna muihin maihin. Ylläpitäjä tiedeyhteisötaustainen, voittoa tavoittelematon Global Change Data Lab -järjestö.

Ympäristöministeriön verkkosivut ym.fi

Esittelyjä Suomen ilmastolainsäädännöstä sekä EU:n ja kansainvälisestä ilmastopoliitiikasta.

Suomen ilmastopaneeli

Tieteellisen ja riippumattoman asiantuntijapaneelin raportteja ja lausuntoja sekä blogitekstejä ilmastopoliitiikkaan liittyvistä kysymyksistä.

Ruoan alkutuotannon sijaan toimittajia kiinnostavat yksinpurjehtijat ja start-up-gurut, kirjoittaa Johannes Roviomaa

Johannes Roviomaa, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

Kulahtaneeseen vihreään työhaalariin ja kravattiin pu-
keutuneella herrasmiehellä on salaisuus. Hän kaivaa
taskustaan paksun setelinivaskan ja sanoo: ”Haluatko
tienata vähän rahaa? Tee niin kuin minä, aloita maan-
viljely. Sain nämä myymällä maissia. Se kasvaa juma-
lauta maassa. En voi uskoa tätä!”

Kyseessä on *That Mitchell & Webb Look* -komediasarjan
sketsi, joka pilkkaa ikuiselta tuntuvaa kohdetta: maanviljelijöitä.

Vierailin viime keväänä Somerolla Kasvinviljelijät ry:n kriisi-
kokouksessa. Viitisensataa viljelijää oli kokoontunut Teeriharjulle,
joka tunnetaan viihdekeskuksena ja tanssipaikkana.

Iloon saati nauruun ei ollut aihetta. Viljelijöiden puheissa kai-
kui ahdinko: kuudellakymmenellä prosentilla suomalaisista kas-
vinviljelytiloista on takanaan kolme tappiollista vuotta. Iskunkes-
tävyys rajat ovat tulleet vastaan. Koronapandemiasta lähtenyt
alamäki ei ole tasaantunut missään vaiheessa. Tuista on leikattu
satoja euroja per hehtaari. Polttoaineiden ja lannoitteiden hinnat
ovat nousseet, ja ruokajärjestelmän kakusta suurimman palan vie-
vät teollisuus ja kauppa.

”Ruoantuotantoon liittyvät kysymykset jäävät enimmäkseen hämärään. Niiden seuraamista ei saisi jättää Maaseudun Tulevaisuuden kontolle.

Ei ole sellaista suurta kriisiä, joka ei heijastuisi alkutuotantoon, oli kyse sitten ilmastonmuutoksesta, luonnon elintilan hupenemisesta, sodista tai pandemioista.

Euroopassa ehdimme uskotella itsellemme, että keskinäisriippuvuus takaa sekä rauhan että ruokaturvan. Sadan viime vuoden aikana pelloista on otettu kaikki tehot irti. Nyt maaperä kääntyy viljelijöitä vastaan.

Samalla tilakoot ovat kasvaneet, toimintaa on keskitetty ja ruoantuottajat velkaantuneet. Valtaa on valunut maatalouden jättiläisille, jotka ovat muuttaneet lyhyessä ajassa maapallon ruokajärjestelmän monokulttuurin tielle.

TOIMITTAJA-TIETOKIRJAILIJA ELINA GRUNDSTRÖM kirjoitti *Journalistissa* 27. maaliskuuta, että ”Suomessa toimittajien määrä maakunnissa on vähentynyt niin voimakkaasti, että se on vakava uhka demokralialle ja huoltovarmuudelle”.

Grundströmin kuvaama ongelma on yksi syy siihen, miksi journalistit ovat erkaantuneet ruoantuotannosta. Uutiserämaiden lisäksi on syntynyt aihe-erämaita, kun journalistiset sisällöt ja toimittajien kiinnostuksen kohteet samankaltaistuvat erityisesti kaupungeissa.

Autioitunut maaseutu ja kaupungistuminen on muuttanut suomalaista yhteiskuntaa nopeasti. Vielä 1990-luvulla Suomessa oli maatiloja reippaasti yli 100 000. Nyt maatiloja on noin 40 000. Tämä muutos on polttava uutisaihe juuri nyt. Se on tietoisien kehityskulkujen tuotos, ei välttämätöntä edistystä.

Kiertelimme parin vuoden ajan **Hanna Nikkasen, Mikko Pelttarin** ja **Touko Hujasen** kanssa reportaasikirjaa tehdessämme maatiloilla, tuotantolaitoksissa ja kokoushuoneissa Suomessa, Belgiassa ja Virossa.

Se on ollut hirvittävän opettavainen matka. Mitä enemmän ruoantuotantoon syvenny, sitä enemmän ymmärtää, kuinka vähän aiheita käsitellään journalismissa. Se, ketkä elävät tulevaisuudessa ruoantuottajina, on äärimmäisen ajankohtainen ja tärkeä kysymys, johon toimittajien tulisi paneutua.

MAASEUDULLA ELÄMÄÄ RYTMITTÄVÄT SÄÄT, satokaudet ja sukupolvenvaihdokset. Niiden muutokset vaikuttavat tulevaisuuden näkymiin. Nyt niiden rinnalle on tullut polykriisejä, joiden taakka runtelee yhteisöjä. Kriisit pakottavat meidät pohtimaan koko ruokajärjestelmää uusiksi.

Syvällisen journalismin katveessa ovat myös maatalouspolitiikan rakenteet ja vallankäyttö. EU:n suurin maatalousalan lobbausorganisaatio Copa-Cogeca vaikuttaa merkittävästi sääntelyyn, tukipolitiikkaan ja markkinarakenteisiin – ja siten satojentuhansien eurooppalaisten viljelijöiden arkeen. Brysselin päätökset heijastu-

vat konkreettisesti myös maaperään ja ekosysteemiin. Tästä vallankäytöstä käydään julkisuudessa kovin vähän kriittistä keskustelua, koska journalistit eivät ota siitä selvää.

Ruoantuotantoon liittyvät kysymykset jäävät enimmäkseen hämärään. Niiden seuraamista ei saisi jättää *Maaseudun Tulevaisuuden* kontolle, koska lehdellä on omat intressinsä pelissä. Yksi maataloutta seuraava media tarkoittaa yksisilmäistä mediamaisemaa.

Maaseudun näkymättömyys ei ole vain alueellinen kysymys, vaan koskee koko Euroopan unionin päätöksentekoa.

Koen, että journalismi on erkaantunut maaperästä, ravinteista, tuotantoketjuista – ja antanut suhteettoman suuren megafonin politiikoille ja ruokajäteille käydä keskustelua siitä, millä ehdoin ruokaa tuotetaan ja ketkä sitä tuottavat.

Hyvä esimerkki tästä on Nelosen julkaisema, mutta Atrian tilaama ”dokumenttisarja” *Arman ja oodi suomalaiselle ruoalle*. Siinä toimittaja **Arman Alizad** ihasteli vaikuttuneena, miten tehokasta lihantuotanto on. Ohjelman maksoivat lihantuottajat.

TOIMITTAJAT: HAASTATELKAA MAAPERÄTUTKIJOITA, uudistavan maatalouden asiantuntijoita ja ekologeja samanlaisella intensiteetillä kuin yksinpurjehtijoita ja start-up-guruja! Tutkikaa Copa-Cogecaa, maatalousalan jättiläisfirmoja, viljakauppaa ja lihaosuuskuntia. Näytäkää maanviljelijät muinakin kuin protestoijina tai pellonpiennarpäivien järjestäjinä.

Datajournalismi- ja tekoälykoulutusten rinnalle pitäisi järjestää kemian, biologian ja fysiikan kertauskursseja journalistille. Ruoantuotantoon on perehdyttävä syvällisesti, jotta toimittajat osaavat esittää jatkokysymyksiä.

Mediatilat: palkkaa kirjeenvaihtajia, jotka seuraavat hiilen, typen ja fosforin kulkua ilmakehässä ja Itämeressä. Näiden alkuaineiden pitäminen maaperässä määrittelee, onko planeetta ihmiselle ylipäättään elinkelpoinen tulevaisuudessa.

Hyviäkin esimerkkejä laadukkaasta journalismista on. **Petri Pöntinen** kirjoitti *Suomen Kuvalehteen* (13.4.) erinomaisen artikkelin lannoitekaupoista. Ammoniakki on yksi keskeisimmistä lannoitteiden raaka-aineista. Sitä tulee Suomeen enimmäkseen Venäjältä ja Trinidad ja Tobagosta. Eurooppa laittoi Venäjän öljyhanat kiinni, mutta jatkoi lannoitteiden raaka-ainekauppaa, joka on edelleen miljardibisnes hyökkäyssotaa käyvälle Venäjälle.

Erilaiset kriisit opettavat, että entiseen malliin toiminta ei voi jatkua. Toimittajien tulee kohdistaa katse ruoantuotannon alkulähteisiin, joista pulppuaa koko elämäkirjo, ja joiden varassa Euroopankin tulevaisuus on. ●

Kirjoittaja on vapaa toimittaja, tietokirjailija ja Arktisen keskuksen vieraileva tutkija. Nykyisin hän työskentelee Vuohi-mediassa urheilutoimittajana.

Konstruktiv journalistik är mer krävande för journalisten

Marcus Floman, text • Christine Vassaux Noe, foto

“God dag, välkomna till TV2 Øst”, säger **Ole Hampenberg Andersen** glatt.

Vi har åkt en dryg timme söderut från Köpenhamn och kommit fram till den gulvita redaktionsbyggnaden i staden Vordingborg på Själlands sydkust. Är det här platsen där vi får svar på hur den konstruktiva journalistiken mår i Danmark?

Konstruktiv journalistik, som föddes i Danmark på 2010-talet, kan betyda många saker. Men oftast nämns en strävan efter att försöka hitta lösningar, belysa nyanser och en vilja att främja demokratiska samtal som den konstruktiva journalistikens hörnstenar. Inriktningen uppstod som en reaktion mot sensationalistisk journalistik och nyheter som fokuserar på det negativa.

Hampenberg Andersen, är sedan ett år vd på den regionala tv-kanalen TV2 Øst, tidigare var han chefredaktör för samma kanal.

“I konstruktiv journalistik kan man ta med alla nyanser – man accepterar att det är komplicerade problem.”

Ole Hampenberg Andersen, TV2 Østs vd

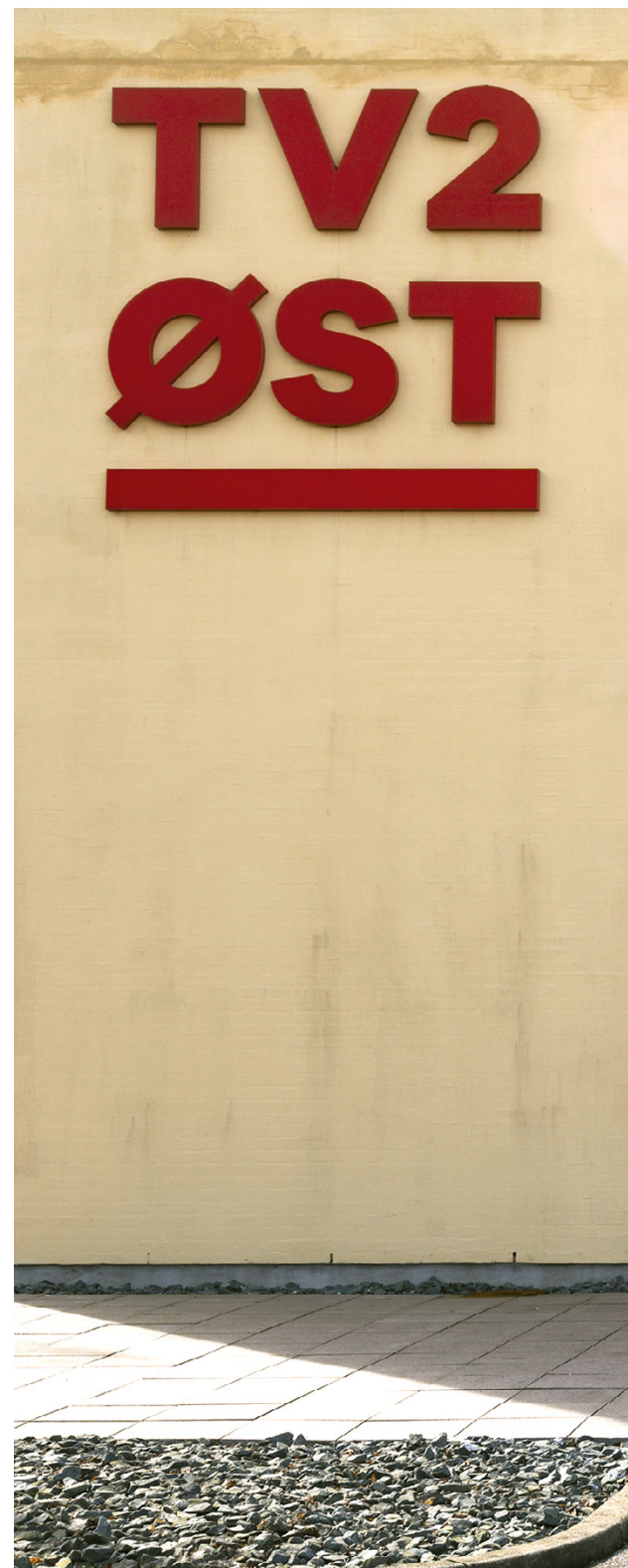

“Vår kanal har under lång tid satsat på ‘news you can use’ – nyheter som läsare och tittare direkt har nytta av. Det här var egentligen konstruktiv journalistik före rörelsen hade blivit etablerad”, säger Ole Hampenberg Andersen.

Konstruktiv journalistik har nyligen plockats med som en del av tv-kanalens strategi. Hampenberg Andersen räknar upp de ledstjärnor som kanalens konstruktiva journalistik ska följa: närhet, nyttighet, äkthet, konstruktivitet – och så ska det vara överraskande.

”I det dagliga nyhetsarbetet är fokus ofta på nytta och närhet. I projekt där lokalsamhället är mer involverat använder vi konstruktivitet och då kommer viktiga nyanserna fram.”

MERPARTEN AV NYHETERNA som TV2 Øst gör är klassisk nyhetsjournalistik men målet är att en del av redaktionen ska jobba med de konstruktiva projekten. Då viks ännu mer tid än i det dagliga nyhetsarbetet på att få med olika vinklar och nyanser i rapporteringen.

Vad avgör om ett tema blir ett konstruktivt projekt hos er?

”Det måste vara ett riktigt krångligt, ett wicked problem. En komplex fråga som påverkas av många olika variabler och inte kan fixas genom att knäppa med fingrarna”, säger Hampenberg Andersen.

Jag frågar både vd:n och flera av tv-kanalens journalister om exempel på konstruk-

tiv journalistik. Det visar sig att den konstruktiva journalistiken i viss mån söker sina former. Men några större konstruktiva projekt har kanalen redan drivit igenom.

För ett knappt år sedan storsatsade tv-kanalen på det konstruktiva temat ojämlikhet i hälsovården. TV2 Øst visade hur sociala faktorer och sociala problem ofta leder till sämre hälsa, sämre bemötande i häl-

sovården och ett kortare liv. Journalisterna intervjuade drabbade privatpersoner, beslutsfattare och forskare. Idén till projektet kom från en av kanalens dåvarande journalister, **Eva Højrup**, som fördjupat sig i temat under en stipendiatperiod på Constructive Institute (se faktaruta).

I slutet av projektet presenterade journalisterna alternativ till hur problemen i vår-

den kunde lösas.

I konstruktiva journalistiska projekt involveras ibland både lokala beslutsfattare och ofta även civilsamhällets organisationer som journalisterna ingår ett slags samarbete med.

Hur behåller ni den kritiska blicken?

"Jag är inte alls bekymrad. Tjänstemän och beslutsfattare är vana vid

hur vi journalister arbetar så de blir inte förvånade om vi också ställer kritiska frågor”, säger Hampenberg Andersen.

”Däremot tror jag att det största hindret är vårt eget sätt att tänka. Kan vi journalister ibland närma oss frågor från ett annat perspektiv än det kritiska? I konstruktiv journalistik kan man ta med alla nyanser – man accepterar att det är komplicerade problem.”

KONSTRUKTIV JOURNALISTIK BLEV NÅGOT av en journalistisk trend under 2010-talet i många länder och kan knappast kallas mainstream idag. I Finland har bland annat Yle gjort konstruktiva satsningar. Det kan vara en utmaning att hålla igång det nya journalistiska tankesättet så att det får fotfäste.

”Jag hör ganska ofta folk ställa frågan ’vad är den konstruktiva vinkeln på det här temat’. Jag tycker att det är på gång här”, säger **David Arnholm**, politisk redaktör på TV2 Øst. Arnholm var nyligen stipendiat på Constructive Institute.

Vi behöver jobba med konstruktiviteten som ett nyhets-kriterium – vi är inte där ännu.

Kasper Larsen, grävande journalist

Lærke Schmidt Jensen, programchef på tv-kanalen, säger att det konstruktiva syns främst på två sätt: i den vardagliga journalistiken, som små bitar, – eller i större projekt, evenemang eller debatter.

Grävande journalisten **Kasper Larsen** säger att det inte alltid är möjligt att inkludera konstruktiva element i grävande journalistik. Larsen säger att de ofta kämpar med polis, hälsomyndigheter och regionala beslutsfattare, bland annat med att få ut information.

”I och med att vi är principfasta i bevakningen så kan det leda till förändring på lång sikt. Jag tycker att det är ett sätt att vara konstruktiv”, säger Larsen.

BÅDE LARSEN OCH SCHMIDT JENSEN säger att kanalens satsning på konstruktiv journalistik delvis ännu är i startgroparna. Tankesättet är nytt för många av medarbetarna – därför händer det ofta att de konstruktiva idéerna kläcks lite sent i arbetsprocessen.

”Vi behöver jobba med konstruktiviteten som ett nyhetskriterium – vi är inte där

Enligt Lærke Schmidt Jensen och Kasper Larsen kan det ta tid före det konstruktiva tankesättet rotat sig på redaktionen.

ännu”, säger Larsen.
Vad beror det på tror du?

”De flesta journalisterna har utbildats att tänka på de klassiska nyhetskriterierna, neutralitet, att fokusera på det som precis inträffat och på att hitta konflikten. Konstruktiviteten toppar kanske inte listan av nyhetskriterier – men kanske det kan bli så framöver.”

David Arnholm är bekymrad över att en växande del av befolkningen undviker nyheter och medier.

”Det är så många som är trötta på nyheterna – vi måste göra något åt den saken. Jag tror att konstruktiv journalistik är lösningen. Vi kan inte bara rapportera om de deppiga sakerna, utan också visa framgångar.”

Men det handlar inte bara om att göra positiva storyn, utan journalistiken måste vara relevant.

”Det konstruktiva ersätter inte den traditionella journalistiken utan den är ett tillägg. Men vi ska inte vara mindre kritiska eller mindre objektiva – utan behålla samma journalistiska nivå”, säger Arnholm.

Kanalens vd är inte alls förvånad över att journalister som under hela sin utbildning och yrkeskarriär vant sig vid den klassiska nyhetsjournalistiken kan vara tveksamma till att plötsligt inta rollen som en konstruktiv aktör.

”Det finns i och för sig en liten konflikt mellan de två synsätten. Det kan vara svårt. Du måste klara av att hela tiden balansera

mellan kritisk journalist och konstruktiv journalist”, säger Hampenberg Andersen.

Tv-chefen illustrerar saken med att säga att den konstruktiva journalisten ibland mitt under en intervju måste klara av att skifta perspektiv.

”Det innebär att du även måste komma på frågor som kan öppna upp för nyanser. Det krävs mera av dig som journalist om du ska jobba med konstruktiv journalistik.”

Typiskt för flera danska medier som under de senaste åren satsat på konstruktiv journalistik verkar vara att det är svårt att uppnå kontinuitet. I vissa fall har redaktionerna försökt införa konstruktivitet i den dagliga rapporteringen. I andra fall, som på Danmarks Radio, skapades det separata radioprogrammet Public Service som i fem år fokuserade på konstruktiv journalistik. Gemensamt för många av medierna är att det var några eldsjälarna som drev journalistiken i några år och när de bytte jobb avtog satsningen på konstruktiv journalistik.

”Det där är bekant för mig – och det kan hända i vilken bransch som helst: när nyckelpersoner roterar är det lätt hänt att strategin byts ut. I journalistiken är det kanske lite för enkelt att bara gå tillbaka till ett ’default’-läge”, säger Hampenberg Andersen. ●

Artikeln har förverkligats med ett resebidrag från Kulturfonden för Finland och Danmark.

Constructive Institute och danska medier

- Forskningsinstitutet Constructive Institute i Århus grundades 2017 av den grävande journalisten **Ulrik Haagerup**.
- Varje år tas 10–12, främst danska, journalister som stipendiater till institutet för att lära sig om konstruktiv journalistik och för att arbeta med ett konkret projekt.
- Hittills har sju finländska journalister varit stipendiat på institutet i Århus.
- Flera danska mediehus satsar på konstruktiv journalistik. Exempelvis dagstidningen *Berlingskes* satsning *Berlingske Nuancerer* vill visa på nyanser i politiken. Webbmediet *Zetland* engagerar publik och experter i sin journalistik. Regionala tv-kanalen TV2 Øst: tre av kanalens reportrar har utbildat sig på CI och den har konstruktiv journalistik inskriven i sin strategi.

Därför får Tommy och Karoliina inte vara anonyma

Vem skulle du allra helst vilja intervjua? För egen del hamnar **Tommy** och **Karoliina Karf** högt på listan. Jag skulle gärna besöka storfamiliens gömställe för att fråga föräldrarna varför de tog med sig sina sju barn från en barnskyddsenshet.

Och tänk om man skulle få höra barnens röst? Vad tycker de, på riktigt?

Faktum är att jag redan har intervjuat Tommy och Karoliina. Det var långt tidigare, hösten 2013. Vi träffades i väntrummet på BB i Jakobstad. Jag var reporter på *Österbottens Tidning* och där för att träffa oroliga föräldrar. BB var nämligen nedläggningsshotat.

På bilden som publicerades syns inte bara mamma och pappa utan också äldsta pojken och näst äldsta flickan. De var namngivna.

Nu, snart tretton år senare, är det svårt att förstå att de på bilden – och ytterligare flera barn till – är efterlysta av Interpol.

Tommy och Karoliina motsatte sig nedläggningen, precis som de andra jag träffade på BB den gången. Men där tar likheterna med andra familjer slut.

För familjen Karf skulle snart börja göra ovanliga beslut. De inledde hemundervisning av sina barn (vilket är helt lagligt) och började hålla sig undan myndigheterna alltmer. Trots orosanmälningar släppte de inte in barnskyddet för att träffa barnen.

I våras gick jag och kollegan **Jessica Stolzmann** ut med en artikel som avslöjade nya detaljer om familjen Karf. Den fick

stor spridning på Svenska Yle och finska Yle.

Dokumentationen vi hade satte stopp för spekulationerna om att myndigheter skulle jaga familjen. Detaljer från fallet visade varför myndigheternas oro var befogad. När familjen försvann skulle de sju barnen omhändertas och placeras i kommunal skola.

Det var det som fick föräldrarna att agera.

Men att ta med sig barn från en barnskyddsenshet är inte okej. Efter ett års resultatlös spaning gick polisen ut med namn och bild på föräldrarna, som var internationellt efterlysta.

De var bara misstänkta för brott. Ändå gick alla medier ut med namn och bild på föräldrarna. *Journalistreglernas* paragraf 31 säger att man noga ska överväga publicering av namn och bild på personer som bara är misstänkta. Normalt publiceras namn bara efter domar i grövre brott.

Men fallet Karf var annorlunda. Det har alltid tyngts av stor oro för den stora barnaskaran, och för att polisen ska få in nya tips var det väsentligt att namn och bild publicerades. Så var det sommaren 2025 då fallet var som hetast och det skrevs spaltmeter om Tommy och Karoliina.

Nu har brottsrubriceringarna preciserats. Föräldrarna är misstänkta för flera grova brott mot sina barn. Därför publicerade Yle och andra medier namn och bild på dem igen nu två år efter försvinnandet.

Det gjordes än en gång av oro för barnen. För om någon är offer i den här historien så är det barnen. ●

Marcus Lillkvist ● Skribenten jobbar på Svenska Yles samhällsredaktion

MEDIENYTT

Sommarjobben tillbaka på Svenska Yle efter undantagsåret

Över 90 vikarier och kring 30 praktikanter har i år sommarjobbat på de svenskspråkiga redaktionerna i Finland. Majoriteten av dem som gjorde sin praktik på en tidningsredaktion fick fondbidrag för det. Tre personer fick bidrag från Harry Schaumans stiftelse (3 200 euro för två månader) och 23 personer fick bidrag från Svenska kulturfonden och Amos Anderssons fond (3 500 euro för två månader).

I fjol präglades branschen av Yles nedskärningar. Då anställde Svenska Yle endast 15 sommarvikarier och rekryteringen skedde främst internt. I år var rekryteringen öppen och man anställde över 30 sommarvikarier och fem praktikanter.

"I fjol var helt klart ett undantagsår. Arbetsgivaren och facket hade en överenskommelse om att hålla vikarieantalet på ett minimum för att kunna bidra till sparkravet och samtidigt hålla kvar dem som då var våra vikarier och inhoppare", säger **Charlotte**

Sundström, chefredaktör för nyheter och sport på Svenska Yle.

Enligt Sundström var intresset för sommarvikariatet stort och hon är glad över att man i år igen kunde anställa också sådana som inte jobbat för bolaget tidigare.

"De bidrar med nya perspektiv. I en stor verksamhet behöver vi en återväxt som garanterar en fortsatt verksamhet."

Också på de övriga redaktionerna runt om i landet har intresset varit stort för sommarvikariatet. Bonnier News Finland som ger ut *Vasabladet*, *Österbottens Tidning* och *Syd-Österbotten* hade kring 100 sökande till sina vikariat.

"Men av dem vara bara ett par från Soc&kom (Svenska social- och kommunalhögskolan i Helsingfors) vilket är lite förvånande", säger **Petter Granroth**, redaktionell HR på Bonnier News Finland.

Lina Laurent

Mediehus/ Redaktion	Sommarvikarier	Sommarpraktikanter
Svenska Yle	30	5
Hufvudstadsbladet	11	5
Vasabladet	8	5
Tidningen Åland	7	2
Ålands Radio	7	-
Nya Åland	7	3
Österbottens Tidning	5	4
Borgåbladet	4	2
Västra Nyland	4	1
Syd-Österbotten	3	2
Åbo Underrättelser	3	2
Pargas Kungörelser	1	-

FOKUS

Ari Mäntylä reissaa MM-ralleissa ja tuntee kuskit

Anssi Koskinen, teksti • Daniel Roeseler, kuva

Kun Keski-suomalaisen toimittaja Ari Mäntylä kiersi viime vuosituhannen lopussa rallin MM-osakilpailuja, paikalla oli reilusti toistakymmentä suomalaista toimittajaa. Siihen aikaan **Tommi Mäkinen** voitti maailmanmestaruuden neljä kertaa putkeen.

Alkukesän Kreikan rallissa oli paikalla Mäntylän lisäksi enää kaksi verkkoon juttuja tekevää toimittajaa.

Suomalaiset toimitukset tekevät nykyään juttunsa netin ralli-lähetysten pohjalta, Mäntylä sanoo.

”Erikoiskokeet näkee netistä liveinä, ja sitä seurataan kotitoimituksissa. Ei kannata lähettää ketään paikan päälle, kun pystyy tekemään kotitoimituksissa nopeita uutissähkeitä.”

Eipä ulkomaisiakaan medioita enää näy kisapaikoilla niin kuin ennen.

”Kreikan rallissa olin perjantai-iltana pressikeskuksen ainoa toimittaja tekemässä juttua.”

Mäntylä haluaa mennä kisoihin paikan päälle, että voi tavata ihmisiä ja tehdä taustajuttuja.

”Jos tuntee ihmiset, niin heille voi soittaa, ja he vastaavat puhelimeen. Saan puhelimitse kiinni kaikki suomalaiset kuskit ja melkein kaikki ulkomaalaisetkin. Ja tallipäälliköt, kun on tarve.” ●

Ari Mäntylä laskeskelee olleensa toimittajana liki 200 MM-rallissa ympäri maailman. Kreikan rallissa kesäkuussa hän haastatteli muun muassa Toyotan vt. tallipäällikköä, rallilegenda Juha Kankkusta.

Heli Hämäläinen • Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut opettaja.

Välimerkeillä saa tekstiin yllätyksiä, painokkuutta ja tunnetta!

Välimerkit ovat kiehtovia! Kuinka näppärää, että teksteissä pystyy käyttämään varsinaisten kirjoitusmerkkien lisäksi apumerkkejä, joilla voi välittää lisätietoa ilmaisemisen tavasta.

Tiukkojen pituusrajoitusten kanssa painiville kirjoittajille kaikki tekstin merkkimäärää säästävät keinot ovat kullannarvoisia. Otetaan nyt esimerkiksi huutomerkki. Yhdellä ainokaisella tyyliimerkillä voi esittää asian yllätyksellisyyttä tai huomionarvoisuutta, sanomisen kovaäänisyyttä tai painokkuutta tai ylipäätään sitä, että sanottuun liittyy jokin voimakas tunne.

Huutomerkki on varsinkin reportaasin kirjoittajan aulis apulainen. Moni heittää lukijan keskelle tapahtumia vääntämällä äänet täysille. Erityisesti *Ruotuväki*-lehti tarjoilee tästä joka numerossaan upeita näytteitä: ”Pam, pam pam! Joukkue on väijytetty.” Tällaiset huutomerkilliset tehosteäännet johdattelevat usein varsinaisiin tapahtumiin.

Sitaateissa huutomerkkiin lopettaminen auttaa myös välttämään johtolauseitten toistamista. ”Kannat-

taa hakea tänne, jos vähänkään kiinnostaa!” -tyyppiset sitaatit toimivat mainiosti sellaisenaan.

Olen ollut havaitsevinani, että huutomerkillä höystetyt sitaatit esiintyvät useimmiten yksittäisten tekstijaksojen tai koko tekstin lopussa. Niillä saadaan aikaan vaikutelma, että kaikki on nyt sanottu. Esimerkiksi laskuvarjo- ja erikoisrajajääkäreitten jääkiekkoottelusta kertova *Ruotuväen* reportaasi päättyy tällaiseen sitaattiin: ”Loppujen lopuksi suurin voittaja oli yhteisöllisyys eri joukko-osastojen välillä. Seuraavaan kertaan veljet, seuraavaan kertaan!”

Ruotuväen runsasta huutomerkkien käyttöä selittää se, että reportaasien kuvaamissa tilanteissa tosiaankin huudetaan.

Kaikkiin tyylikeinoin pätee kuitenkin sama yleisohje: niitä voi käyttää harkitusti ja kohtuullisesti. Liiallisesti toistettuna mikä tahansa tyylikeino voi vielä huomion asiasisällöstä ja alkaa tuntua maneerimaiselta. ●

TUTKITTUA

Tutkimusten takaisinvedot jäävät mediassa pimentoon

Journalistit raportoivat tutkimusten takaisinvedoista vain satunnaisesti ja yleensä pintapuolisesti. Tiedeuutiset jäävät usein vaille oikaisua.

Akateeminen lehti voi tehdä takaisinvedon eli reaktion, jos sen aiemmin julkaisemassa tutkimuksessa paljastuu suuria virheitä. Journalistit raportoivat takaisinvedoista vain harvoin. Virheeliset tiedeuutiset jäävät siis usein vaille oikaisua.

Näin toteaa suomalaisbrittiläinen tutkijajoukko artikkelissa, jossa he analysoivat takaisinvedettyjen tutkimusten saamaa mediahuomiota. Artikkelin julkaisi alkuvuodesta *Journal of Documentation*.

Julkaisussa yhdistyy käytännössä kaksi tutkimusta. Ensinnäkin tutkijat tekivät sisältöanalyysin 73 nettiartikkelista, jotka käsitelivät huomattavia takaisinvetoja. Perinteisten uutismedioiden lisäksi mukana oli myös blogitekstejä. Toiseksi tutkijat haastattelivat kymmentä britti- ja kymmentä suomalaistoimittajaa. Heiltä kysyttiin, mitkä tekijät vaikuttavat tutkimuksen takaisinvedosta raportointiin.

Sisältöanalyysi paljasti, että takaisinvedot saavat eniten huomiota, jos aihe kiinnostaa yleisöä muutenkin. Tällaisia aiheita ovat muun muassa COVID-19, sukupuoli-identiteetti ja uudet fysiikan alan löydöt.

Usein takaisinvedoista raportoidaan sensaatiohakuksella. Vaikka tyyli olisi asiallinen, silloinkin korjaus jää yleensä pintapuoliseksi. Toimittajat toistavat tiedekustantajien kapulakieltä eivätkä kerro yleisölle, miten takaisinveto vaikuttaa aiempien tiedeuutisten luotettavuuteen.

Haastatteluista kävi ilmi, että toimitukset eivät seuraa tutkimusten takaisinvetoja järjestelmällisesti. Usein toimittaja huomaa takaisinvedon silloin, kun kalla hyvällä onnellalla. Etenkin freelancetoimittajat kokevat takaisinvetojen seuraamisen ja niistä raportoinnin olevan ylimääräinen työtehtävä, josta heille ei makseta.

Ongelma on osa laajempaa ilmiötä, jossa kiihkeä työrytmi ja taloudelliset paineet estävät toimittajia toteuttamasta tehtävänsä vallan vahtikoirina.

Tutkijoiden mukaan takaisinvedoista raportoi-

mista ei tulisi pitää ylimääräisenä hallinnollisena kiusana vaan osana tiedeuutisen elinkaarta. Toisaalta myös tiedekustantajien olisi syytä tiedottaa takaisinvedoista nykyistä selkeämmin.

Juha Matias Lehtonen

Vuohi on lupaava lisä suomalaiseseen urheilujournalismiin

Manu Haapalainen, teksti • Elina Raja, kuvitus

Keskisuomalaisen urheilumedia *Vuohi* on toiminut nyt pari kuukautta. Verkkolehti on yhdistelmä uutisvirtaa ja aikakauslehtimäistä syventävää sisältöä. *Vuohi* on suora kilpailija ennen kaikkea Sanoman vahvan urheilutoimituksen lehtibrändeille ja A-lehtien verkkomedia *Aitiolle*, miksei myös Ylen urheilutoimituksen verkkosisällölle.

Vuohen startti on ilahduttanut, sillä Suomessa ei *Aition* ja Sanoman painetun *Urheilulehden* lisäksi oikein ole vakavasti otettavia urheilun yleislehtiä. Enemmän urheilujuttuja on enemmän urheilujuttuja!

Alun perusteella *Vuohi* on lajikirjoiltaan monipuolinen. Se pyrkii tarjoamaan sekä syventävää sisältöä urheilunörteille että helpommin sulatettavia juttuja urheilua etäämmältä katsovalle lukijalle. Vielä toistaiseksi sisältö ei ole niin omaperäisesti irrottelevaa kuin ydin-toimituksen historia Veikkauksen valitettavasti lopettamassa asiakaslehti *X:ssä* antaisi olettaa. Aika näyttää, johtuuko tämä Keskisuomalaisen *Vuohelle* suomista resursseista vai siitä, että julkaisua vasta käynnistellään.

Joka tapauksessa kärkeviin, mielipiteet jakaaviin tekijöihin nojaavan *Aition* koukuttavuus-tumatka on tässä vaiheessa selvä. *Vuohen* artikkeleiden keskustelukentissä tai sosiaalisen median kanavissa sen jutuista ei käydä oikein minkäänlaista keskustelua. Tästä päätellen yleisökään ei ole sitä löytänyt.

Vuohen juttuja julkaistaan myös Keskisuomalaisen sanomalehdissä. Toivoa sopii, että konserni ei ryhdy saman tason ryöstöviljelyyn kuin Sanoma. Sanoman urheilun entinen kruununjalokivi, keskiviikkoisin ilmes-

tyvä painettu *Urheilulehti* on nykyisin pitkälti kooste *Helsingin Sanomissa*, *Ilta-Sanomissa* tai *Aamulehdessä* jo ilmestyneitä, osin nolostuttavan vanhentuneita artikkeleita. *Urheilulehdestä* on samalla kadonnut päätoimittaja **Vesa Rantasen** pitkään vaalima ajatus yhteiskunnallisesta journalismista. Lehden linjaa on nykyisellään lähes mahdoton hahmottaa.

Parin viime vuoden tasonlaskun perusteella ei tunnukaan kovin rajulta ennustaa, että Sanoma tuskin viitsii pitää vuodesta 1898 saakka julkaistua painettua *Urheilulehteä* hengissä enää kauaa. Se olisi sääli meille, jotka nautimme verkon juttutulvan lisäksi myös huolella kuratoiduista, painetuista aikkareista.

Sanoman urheilutoimitus pystyy kyllä edelleen päihittämään kilpailijat silloin kun haluaa. Jalkapallon MM-kilpailuihin Sanomalla satsattiin. **Janne Oivion** paikan päältä kirjoittamat reportaasit nousivat terävänäköisessä paikan tunnussa suomalaisen MM-journalismin eliittiin.

Vastaavaa yhteiskunnallista sisältöä turnauksen ympäriltä tarjoili Yle, tosin sekin keskittyi kisojen alkuvaiheen jälkeen pelikentän tapahtumiin. Televisio-oikeudet Ylen kanssa jakanut MTV keskittyi omassa kisajournalismissaan pelin lisäksi huomattavasti enemmän viihteeseen, ja esimerkiksi paikan päältä tehdyt repparit vajasivat usein vaivaannuttavaksi hassuteluksi.

Vuohen kehittymistä lieene kohtuullista tarkastella samalla maltilla kuin sarjanousijoiden yleensäkin (terveisiä vaikkapa sinne Helsingin Jokereiden suuntaan). Kauden alku on herättänyt lupauksia, mutta todellisen iskukyvyn mittaa marraskuun harmaa arki. •

Kameli lähetti juttuni

Tyhjensin matkalaukkua eteisessä, kun puhelin soi: Lähdetkö Tunisiaan? Oli 2000-luvun alku. Pressimatkalalle valitulle *Demin* toimittajalle oli tullut este ja lähtö olisi tänään. Olin juuri toimittanut viikoittaisen musapalstani *Me Naisten* toimitukseen, mutta soitin ja varmistin, että aikataulut olivat ennallaan. Kaikki oookoo, mene vaan!

Poistin mökkivehkeet laukusta ja heitin tilalle kesämekot. Pakkasin uuden läppärini, kameran, passin ja lähdin kentälle.

Matkan toisena päivänä, matkalla Bardo-museoon, alkoi sataa. Kuljettaja puursi ratissa, rankkasade pieksi autoa ja piristimme kollegan kanssa tunnelmaa laulamalla **Felicianon** *Rainia*. Se ei huvittanut opastamme yhtään.

Aloin voida pahoin. Kurvasimme huoltamolle, jonka vessa oli siinä kunnossa, että oksennusta ei tarvinnut houkutellessa. Kävi ilmi, että emme pääsisi museolle, sillä tie tulvi.

Kuljettajalle soitettiin. Hänen talonsa oli jäämässä tulvan alle ja käännyimme takaisin. Maa-han julistettiin hätätila.

Sitten minulle soitettiin. Seuraavan musapalstan aineisto tarvittiinkin heti. Sain kyydin peltilhalliin, joka toimi nettikahvilana. Läppäri sekosi täysin.

Satoi yhä rankasti. Pistin koneen paidan alle ja juoksin kyyryssä takaisin hotellille. Pääsin töihin johtajan huoneeseen.

Läppärin näyttö toimi hetkittäin, joten sain kerättyä juttuni puolivalmiit palaset. Hotellin it-kaveri **Kamel** siirsi aineistoja kameran muistikortin avulla hotellin koneelle. Hän lähetti lopulta valmiin paketin toimitukseen omasta meilistään.

Seuraavana päivänä toimituksesta tuli hermyvät terveiset tietokonetta käyttävälle kamelille. Minulle toivotettiin ihanat ja aurinkoiset lomanjatkot.

Taina Värri

Kirjoittaja on freelancejournalisti ja kirjailija.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTI.LIITTO.FI

Heikki Kärki (keskellä) on toiminut pääluottamushenkilönä 11 vuotta ja työskentelee sanomalehti Keskisuomalaisen urheilutoimituksen esihenkilönä. Aamupalaverissa ympärillä verkkotuottaja Teemu Rauhala (vas.), uutistuottaja Heidi Pitkänen, taloustoimittaja Heli Kiukkonen ja valokuvaaja Agata Anttonen.

KESKISUOMALAISEN LUOTTAMUSHENKILÖT PELASTIVAT ALUEELLISEN EDUNVALVONNAN

Nina Erho, teksti • Mikko Vähäniitty, kuva

Keskisuomalainen-konserni yhdisti vuoden 2026 alusta kolme alueyhtiötään Etelä-Suomen Median, Päijänne Median ja Savo-Karjalan Median yhdeksi yhtiöksi. Samalla työnantaja esitti työntekijöille luottamushenkilöjärjestelmään muutoksia, joita he eivät voineet hyväksyä.

Konsernissa oli aiemmin kolme alueellista pääluottamushenkilöä. Työnantajan ehdotuksessa tällaista laajempaa vastuuta kantavia luottamushenkilöitä olisi ollut jatkossa vain yksi.

”Malli olisi ollut haavoittuvainen, ja tehtävä niin vaativa, että sitä olisi ollut vaikea täyttää. Alueiden välinen tiedonkulku ja edunvalvonnan tasa-arvo olisi kärsinyt”, sanoo konsernin pääluottamushenkilö **Heikki Kärki**.

Keskisuomalainen on viime vuosina ostanut muita lehtiyhtiöitä. Siksi konsernin työyhteisöt ovat alueellisesti ja kulttuurillisesti keskenään hyvin erilaisia, Kärki sanoo.

”On myös työnantajan etu, että alueellisia asioita

hoitavat ihmiset, jotka tuntevat niiden taustat.”

Pitkien, eri kokoonpanoissa käytyjen neuvottelujen jälkeen työntekijät saivat läpi mallin, jossa yhtiössä on pääluottamushenkilön lisäksi kaksi alueellista luottamushenkilöä. Heidän lisäksi on osaston luottamushenkilöitä.

Neuvottelujen kuluessa myös osaston luottamushenkilöiden järjestelmä oli uhattuna. Neuvottelujen jälkeen osaston luottamushenkilöitä on aiempaa vähemmän.

Esimerkiksi *Iisalmen Sanomilla* oli aiemmin oma osaston luottamushenkilö. Nyt sitä ja monia muita lehtiä edustaa Savon mediaryhmän yhteinen osaston luottamushenkilö *Savon Sanomista*.

Iisalmen Sanomien osaston luottamushenkilönä aiemmin toiminut **Pirjo Nenola** ymmärtää periaatteessa, että luottamushenkilöiden määrä vähenee, kun toimitusten koot pienenevät. Toisaalta vaarana on, että yhä vaativampia luottamustehtäviä pystyvät hoitamaan vain isoissa lehdissä työskentelevät.

”Luottisasioihin menevä aika on pois kirjoitustyöstä. Se asettaisi pienen lehden työkaverit ja tuottajan hankalaan tilanteeseen”, Nenola sanoo.

Keskisuomalaisten luottamushenkilöitä auttoi neuvotteluissa Journalistiliiton juristi **Tytti Oras**. Hän on tyytyväinen siihen, että yrityksessä saatiin sovittua eri alueet huomioivasta luottamushenkilömallista.

”Luottamushenkilöjärjestelmän tarkoitus on olla tehokas ja kätevä tapa ratkaista työelämän risitiridat siellä, missä ne ilmenevät”, Oras sanoo.

”Eikä yhdellä ihmisellä olisi aikaa edustaa satoja ihmisiä laajalla alueella, jos hän työskentelee myös journalistina. Täytyy muistaa, että työnantajat johtavat työksensä mutta luottamustehtävät hoidetaan yleensä oman työn ohella.”

Journalistiliitto palkitsi Keskisuomalaisen luottamushenkilöjärjestelmästä neuvotelleet luottamushenkilöt toukokuussa järjestöteko-palkinnolla. Palkinnon saivat Heikki Kärki, **Petri Iyy**, **Aapo Mentula**, **Olli Sorjonen**, Pirjo Nenola ja Nina Rätty. ●

SITTEN NE TULIVAT HAKEMAAN YLEISRADIOT

Kun seuraa Euroopan yleisradioihin kohdistuvia paineita, tulee mieleen **Martin Niemöllerin** paljon siteerattu runo *Ensin ne tulivat* (hakemaan sosialistit ja niin edelleen).

Natsiaikoja peilaava runo kuvaa sitä, miten vaikeaa on puolustautua, kun ihmisryhmä kerrallaan joutuu sorron alle, eikä kukaan puolusta sitä, koska asia ei koske itseä. Sama on nyt tapahtumassa monille demokratian instituutioille Euroopassa – yleisradiot etunenässä.

EUROOPASSA "NE" HAKIVAT ensin Unkarin yleisradion. **Viktor Orbán** ehti junailla erikoisin yrityskaupoin 80 prosenttia Unkarin mediamarkkinasta – yleisradio mukaan lukien – Fidesz-puolueelle myötämie-lisiksi.

Ja vaikka tilanne Unkarissa on paranemaan päin, ei sen korjaaminen ole helppoa. Unkarilainen päätoimittaja **Márton Gergely** kertoi Euroopan Journalistiliiton vuosikokouksessa siitä, milaista tarpomista on sanan- ja medianvapauden palauttaminen, kun 16 vuoden autoritäärisuus vei ihmisiltä luottamuksen mediaan.

Sen jälkeen ne hakivat Puolan. Laki ja oikeus-puolue leipoi Puolan yleisradiosta valtakaudellaan oman käsikassaransa. **Donald Tuskin** EU-myönteinen koalitiollahitus lupasi palauttaa julkisen palvelun itsenäisyyden, mutta riittämätön rahoitus ja riippuvuus poliittisesta päätöksenteosta jatkuvat.

PARIN VIIME VUODEN AIKANA ne ovat hakeneet Slovakian ja Tšekin. Vuonna 2024 Slovakian hallitus lakkautti kokonaan julkisen yleisradioyhtiö RTVS:n ja perusti sen tilalle uuden organisaation. Samalla toimitusjohtaja poistettiin tehtävästään kesken kauden ja koko hallinto purettiin. Luotiin järjes-

telmä, jonka avulla kulloinenkin hallituskoalitio voi kontrolloida julkista palvelua.

Tšekin hallitus hyväksyi kesäkuussa 2026 esityksen, jossa televisio- ja radiomaksut poistetaan kokonaan ja rahoitus siirtyy valtion budjettiin. Tämä 1,5 miljardin korunan (runsaa 60 miljoonan euron) leikkaus sai yleisradion työntekijät nousemaan varoituslakkoon.

Maan mediakenttää on murentanut myös oligarkki ja entinen pääministeri **Andrej Babiš**, joka lähti Orbánin linjoille jo vuonna 2013 hankkimalla kaksi suurta sanomalehteä omistukseensa. Babiš on kunnostautunut myös haastamalla journalistiä oikeuteen.

Itäisen Keski-Euroopan maat ovat jo osoittaneet, että yleisradioiden heikentäminen on usein ensimmäinen askel kohti mediaympäristön haluttuunottoa. Kaikissa maissa pääministerit ovat paitsi pyrkineet kontrolloimaan yleisradiota myös ilmaisseet suoraan halveksuntansa riippumattomia yksityisiä mediayrityksiä kohtaan.

Viime vuonna voimaan tullut eurooppalainen medianvapaussäädös EMFA ei ole pysäyttänyt Slovakian ja Tšekin hallintoa, vaikka sen viides artikla selkeästi vaatii EU-maiden yleisradioille riittävää ja ennustettavaa rahoitusta sekä poliitikoista riippumatonta asemaa. Slovakian ja Tšekin tilanne onkin tulikoe mediavapaussäädökselle.

MYÖS SUOMESSA YLEEN on kohdistunut historiallisen suuret leikkaukset, ja lisää lienee tulossa. Yleisradiojärjestelmän horjuttaminen palvelee vain populismia ja dis- ja misinformaation leviämistä. Tähän ei Suomella pitäisi olla varaa. Siksi on tärkeää puhua myös Tšekin, Slovakian, Liettuan ja muiden Euroopan maiden tilanteista.

Etteivät ne hakisi seuraavaksi meitä. ●

Salla Nazarenko ● Kirjoittaja on Journalistiliiton kansainvälisten asioiden asiantuntija.

sanoma-
JOURNALISTEN lehti-
mies 7 • 1964

Sanomalehtimies 7/1964 neuvoi noviiseja.

Absolutistikin voi olla lehtimies

Sanomalehtimies 7/1964 herätteli keskustelua päihteiden käytöstä media-alalla. Nimi-merkki N.A.K. kertoi tuttavansa pojasta, jolta vanhemmat olivat kieltäneet toimittajan uran tämän ensimmäisen kesätyön jälkeen.

Pojan isä oli selittänyt perusteita kirjoittajalle:

"Kaipa poika kynätyöstään selvisi hyvin. Ei ainakaan valituksia ole kuulunut. Mutta oppi hän noina kolmena kuukautena muuta-kin. Oppi käyttämään väkijuomia. Emme olleet sitä kotona kesän aikana huomaavina. Mutta kun hän syksyllä lähti jatkamaan opintojaan, niin hän on useammin kuin kerran tullut kotiin väkijuomia nauttineena."

N.A.K. penäsi alan vastuuta.

"Vanhat sotaratsut tietävät mitä pää kestää ja miten suhtautua isännän kestiystävyyteen. Mutta nuori noviisi ottaa aina, kun tarjotaan, koska hänelle ei tietystikään ole selvitetty, ettei se niin ehdottoman välttämätöntä ole."

Alkoholista kieltäytyminen on kirjoittajan mukaan toimittajalle täysin mahdollista. Hän oli itse absolutisti ja kertoi onnistuneensa pitämään linjansa jopa Neuvostoliitossa. Siellä pikaria oli ollut pakko nostaa, mutta kollegat olivat huolehtineet, että se oli aina täynnä kivennäisvettä.

Marja Honkonen

Palkittu dokumenttiohjaaja

OHJAJA RIIKKA TAKALA (OS. IKONEN)
3.8.1938 HELSINKI – 23.1.2026 HELSINKI

Ohjaaja **Riikka Takala** kuoli tammiukuussa 87-vuotiaana. Riikka kirjoitti ylioppilaaksi 1958. Hän aloitti opinnot Helsingin yliopistossa sekä liittyi Helsingin Ylioppilasteatteriin, joka muodostui hänelle tärkeäksi yhteisöksi.

1965 Riikka pääsi kuvaussihteeriksi MTV-teatteriin, jonka tiiviissä työyhteisössä hän oli tärkeä vaikuttaja.

Vuonna 1973 hän siirtyi teatteritoimiksesta MTV:n Erikoistoimittukseen. Kun MTV perusti oman dokumenttitoimituksen **Matti Juhani Karilan** johdolla, Riikan ura jatkui siellä ohjaajana. Hän ohjasi useita menestyksellisiä dokumentteja. Vuonna 1981 *Yleinen sauna* sai MTV:n Vuoden ohjelma-palkinnon. Yhdessä Karilan kanssa he saivat Kouran sivistyspalkinnon dokumentistaan *Valkoinen haave – Aino ja Alvar Aallon Viipurin kirjasto*.

Kun Maikkari sai omat uutisensa, dokumenttitoimitus lopetettiin ja

Takala siirtyi uutisiin ohjaajaksi. Hän jäi eläkkeelle 2000-luvun alussa.

Riikka oli aktiivisesti mukana RTTL:n toiminnassa. Missä Riikka oli, siellä asiat sujuivat määrätietoisella, mutta lämpimällä otteella.

Riikkaa jäivät kaipaamaan hänen puolisonsa, kuvaaja **Antero Takala** ja lapset **Antti** sekä **Eeva**.

Ilkka Vanne

Kirjoittaja on Riikka Takalan ystävä ja työtoveri.

Seurakunnan vahtimestarista tuli lehtikuvaaja

VALOKUVAAJA MATTI KARPPINEN
13.5.1951 UTAJÄRVI – 16.5.2026 HELSINKI

Valokuvaaja **Matti Karppinen** kuoli Helsingissä 75-vuotiaana. Hän kävi koulun Vaalassa ja kirjoitti ylioppilaaksi Oulusta. Hän aloitti teologian opinnot Helsingissä 1973. Ne jäivät gradua vaille valmiiksi, sillä perheellisenä miehenä hän tarvitsi rahaa.

Matista tuli Kallion seurakunnan puolitoiminen vahtimestari. Hän tempautui mukaan sen toimintaan ja piti nuorille valokuvauskerhoa.

Valokuvauksesta innostuneen vahtimestarin kuvia alkoi ilmestyä ensin seurakunnan *Kirkonkello*-lehdessä, sitten *Kirkko ja kaupungissa* ja *Kotimaassa*, jonka valokuvaajana Karppinen aloitti 1989.

Karppiselle kävivät kaikenlaiset keikat, mutta henkilökuvauksen hän koki mieluisimmaksi. Hän kuvasi maamme seurakuntia ristiin rastiin.

Ulkomaankeikkojakin hän teki. Jugoslavian hajoamissotien jälkeen

KUVA: OLLI SEPPÄLÄ

1990-luvulla hän kuvasi esimerkiksi Kirkon ulkomaanavun avustustyötä Kosovossa ja Bosnia-Herzegovinassa.

Eläkkeelle Matti jäi 2016. Reuman, keuhkosairauden ja sydämen vajaatoiminnan takia hänen liikumisensa oli rajoitettua. Koiraa oli Matille tärkeä kaveri, jonka ansiosista hän jaksoi ulkoilla.

Matti oli rauhallinen, reilu, ystävällinen ja avulias. Nuoruuden avioliitosta hänellä oli kaksi lasta ja yksi lapsi toisesta liitosta. Lapsenlapsia hänellä on kaksi, joista nuorin syntyi kuusi viikkoa ennen Matin kuolemaa.

Olli Seppälä ja Mari Teinilä

Kirjoittajat ovat Matti Karppisen pitkäaikaisia työtovereita.

Suomen luotettavin mies

TOIMITTAJA JA UUTISANKKURI ARVI LIND
21.12.1940 LAURITSALA – 7.6.2026 HELSINKI

Terveisin Arvi-vaari. Näin **Arvi Lind** päätti usein WhatsApp-viestinsä, joissa hän kertoi kuulumisistaan eläkkeellä. Joskus hän kiitti hyvin tehdystä lähetyksestä: ”Ota vastaan veteraanin ihailu ja kiitos työstäsi kruunajaisohjelmassa.” Vielä vähän ennen kuolemaansa hän lähetti Ukrainan juttukeikalle viestin: ”Varjelusta vaaranpaikkoihin. Rauha olisi ihmisen paras olotila.”

Lauritsalasta kotoisin ollut Lind opiskeli Helsingin yliopistossa suomen kieltä ja kotimaista kirjallisuutta. Työ Yleisradion uutistoimituksessa vei kuitenkin mukanaan 1960-luvun puolivälissä. Rakkaus suomen kieleen säilyi, ja Lind toimi myös Suomen kielen lautakunnan jäsenenä. Moni kollega muistaa edelleen, että ollaan Riikassa, ei Riikassa, ja jotain on tapahtunut viime vuoden aikana, ei viimeisen vuoden aikana.

Arvin oppeja on lukemattomia, kuten myös kaskuja ja tarinoita.

KUVA: KALEVI RYTKÖLÄ/
SEPPO SARKKINEN/YLE

Uutislähetysissä Lind ei kuitenkaan harrastanut kevennyksiä. Vakaasti ja asiallisesti uutisia välittäneestä Arvista tuli katsojien silmissä Suomen luotettavin mies.

Eläkkeelle jäätyään Arvi jatkoi Yle Uutisluokan uutisvaarina ja kertoi nuorille uutisista ja lähdekritiikistä. Hän oli edelleen tuttu näky myös Zoom-jääkiekkjoukkueen treeneissä. Kaikkein tärkeimpiä Arville olivat perhe ja lapsenlapset.

Arvin opit eivät vanhene. Luotettavuus on uutistyön perusta, ja hyvä suomen kieli on osa luotettavaa journalismia.

Hanna Visala

Marjukka Havumäki

Kirjoittajat ovat Arvi Lindin pitkäaikaisia työkavereita ja ystäviä.

Suunnannäyttävä kohtasi ihmiset lämpimästi

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
PANU POKKINEN
7.12.1976 TAMPERE – 8.7.2026 HELSINKI

Kun Ylen toimituksessa kerrottiin vastaavan päätoimittajan **Panu Pokkisen** menehtymisestä, työyhteisön järkytyksen aisti vakavista ilmeistä, hiljaisuudesta ja kunnioittavista sanoista ja vuolaina virranneista kyyneleistä.

Pokkisen, 49, sydän oli pysähtynyt ensin aamulenkillä lomareissulla Lissabonissa 4. kesäkuuta sekä lopulta uudelleen Meilahdessa. Monien työtovereiden mielessä oli huoli perheestä, jonka tiedettiin olleen hänelle tärkeä.

Pokkisella oli poikkeuksellisen laaja ystävä- ja tuttavaverkko. Pokkinen oli tehnyt vaikutuksen määrätietoisena ja visionäärisenä journalistina, joka osasi ottaa ihmiset huomioon ja kohdata heidät lämpimästi.

Pokkisen vahvuksiin kuuluivat innostus, uteliaisuus ja laaja-alaisuus. Hän oli tinkimätön uutis-

KUVA: ANNE HÄMÄLÄINEN/YLE

journalisti ja tunnetta korostanut urheilumies. Kansainvälisesti suuntautunut ikitamperelainen halusi koko Suomen näkyviin Ylen journalismissa. Ammattijohtaja hallitsi budjetin luvut ulkomuistista.

Pokkinen osasi olla tiukka ja vaativa, mutta hän oli ylpeä toimituksestaan. Päätoimittaja puolusti journalistiaan sekä heidän tekemistään skuppeja, tutkivaa journalismia tai tapahtumallisia elämyksiä.

Pokkisella oli selkeä visio siitä, millaista uutis- ja urheilujournalismia Ylen piti kehittää. Vision toteuttaminen jäi nyt meidän muiden tehtäväksi.

Joose Palonen

Kirjoittaja toimi lähes kymmenen vuotta Panu Pokkisen alaisena eri tehtävissä Ylellä.

KOKOUKSET

Hämeen-Uudenmaan Journalistien ylimääräiset kokoukset

HUJ käsittelee yhdistyksen lakkauttamista kahdessa ylimääräisessä kokouksessa lauantaina 12.9. ja lauantaina 26.9. Osallistujilta toivotaan ilmoittautumista ensimmäiseen kokoukseen viimeistään torstaina 3. syyskuuta ja toiseen kokoukseen viimeistään torstaina 17. syyskuuta.
Aika: La 12.9. klo 13 ja La 26.9. klo 13
Paikka: Riihimäen Teatterihotelli, Hämeenaukio 1, Riihimäki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: huj@saunalahti.fi
Järjestäjä: HUJ

KOULUTUKSET

Teemapäivä: Vaikeat keskustelut

Vahvista luottamushenkilönä tai työsuojeluvaltuutettuna valmiuttasi käydä vaikeita keskusteluja tai olla tukena niissä. Kouluttajana toimii **Terhi Tarvainen**.
Aika: Ti 8.9. klo 10–15.30
Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarenkatu 18 A, 7. krs, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat, 27.8. mennessä
Järjestäjä: SJL

Tekoälykahvit sääntelystä ja etiikasta

Tervetuloa Journalistiliiton tekoälykahveille keskustelemaan tekoälyn sääntelystä ja etiikasta. Webinaarin vetäjänä toimii **Kalevan** toimittaja **Tuomas Hirvonen**.
Aika: Ti 18.8. klo 9–10
Paikka: Teams
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjä: SJL

MUUT

Vaikuttajat, tekoäly ja JSN

Miten journalistin etiikka soveltuu somevaikuttamiseen ja tekoälysisältöihin? Webinaarissa JSN:n puheenjohtaja **Eero Hyvönen** kertoo tuoreista linjauksista.
Aika: To 17.9. klo 10–11.30
Paikka: Teams
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjä: SJL

Urahypyä ja kriisiviestintää

Tekir kutsuu kriisiviestinnästä ja urahypyistä kiinnostuneita viestijöitä ja journalisteja aamiaisivieraisiksi. Paikalla ovat muiden muassa johtavat konsultit **Tuukka Hetemäki** ja **Henna Helne** sekä konsultti **Anne Kantola**.

Aika: To 24.9. klo 9–10.30
Paikka: Viestintätoimisto Tekir, Siltasaarenkatu 10, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjä: SJL

Miten toimii viestijöiden eettinen sääntely?

Viestinnän etiikka nousi keväällä puheenaiheeksi, kun kävi ilmi, miten viestintätoimisto Ahjo Communications oli lähestynyt toimittajaa. Tapaukseen otti kantaa myös Viestinnän eettinen neuvosto (VEN). VEN:n puheenjohtaja **Kaisa Pekkala** avaa webinaarissa eettisiä ohjeita sekä niiden tulkintaa.
Aika: Ke 30.9. klo 16.30–18
Paikka: Teams
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat, 21.8. alkaen
Järjestäjä: SJL

LISÄÄ LIITON
TAPAHTUMIA

FREELANCEREILLE KOULUTUSAPURAHOJA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr jakaa Kopiosto-apurahoja freelancereiden ammattitaidon ylläpitämiseen.

Apurahoja ei myönnetä laitehankintoihin, työskentelyyn, työmatkoihin tai opiskelijoille.

Apurahahaku **alkaa 1. syyskuuta ja päättyy 22. syyskuuta kello 16.00.**

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apuraha-järjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue koko apurahailmoitus: <https://www.jokes-saatio.fi/nyt-haettavat-apurahat/>

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr
Siltasaarenkatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

KUVAJOURNALISTEN KOPIOSTO-APURAHOJA HAETTAVANA

Apurahahaku **alkaa 10. elokuuta ja päättyy 28. elokuuta kello 16.**

Jokesin Lehtikuvaajarahaston jakamia apurahoja myönnetään esimerkiksi opintomatkoihin, kirja- ja näyttelyhankkeisiin, ammatillisiin kursseihin ja konferensseihin osallistumiseen, valokuvaproduktioiden tekemiseen ja alaa koskeviin tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan kuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahiin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella työhistorialla. Apurahoja ei myönnetä laitehankintoihin, työmatkoihin tai opiskelijoille.

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apuraha-järjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue koko apurahailmoitus: <https://www.jokes-saatio.fi/nyt-haettavat-apurahat/>

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr

Nina Andelin

- *Lilat*-pienjulkaisun taiteellinen johtaja.
- Graafinen suunnittelija, kuvittaja, opettaja, kirjoittaja, tapahtumatuottaja.
- Kuvituksia ja designia muun muassa *Imageen*, *Uuteen juttuun*, *Q-teatteri*in, *Otavalle* ja *Marimekolle*.
- *Astran AD* 2014–2021.

Elina Andelin

- *Lilat*-pienjulkaisun päätoimittaja.
- Filosofian väitöskirjatutkija ja opettaja Helsingin yliopistossa.
- Vapaa kirjoittaja, tapahtumatuottaja.
- Kirjoituksia muun muassa *Niin & Näin*-, *Rakkautta & Anarkia*- ja *DocPoint*-julkaisuille.

Vähemmistöjä kohtaan koveneva asenneilmasto toimi osamotivaationa Nina (vas.) ja Elina ja Andelinin lehdenlehtelle. "Pitkään ajateltiin, että valistus ja tieto muuttavat asenteet hiljalleen suvaitseviksi", he sanovat. "Nyt näyttääkin, että kovat asenteet eivät ole kiinni tiedon puutteesta. Tietoa seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöistä on saatavilla, mutta ne koetaan edelleen uhkaksi."

Nina ja Elina Andelin tekivät painetun lehden omalle yhteisölleen

Valokuvaaja Veera
Kontulan valinta

"Nina ja Elina Andelinin ideoima *Lilat*-zine on pieni, omaehtoisesti tuotettu lesbofeministinen julkaisu. Se on luonut tilan, jota ei aiemmin ole ollut. On inspiroivaa, miten yhteisö itse luo tarinansa omilla ehdoillaan ja päättää ilman valtamediaa, mikä on tärkeää.

Pienjulkaisu dokumentoi omaehtoisesti lesbohistoriaa ja kokemuksia, jotka usein jäävät muissa medioissa pienelle huomiolle. Se on meiltä meille -julkaisu, yhteisön oma tila. Toivon kovasti, että myös tulevaisuudessa yhteisöjen sisäisille julkaisuille on tilaa ja mahdollisuuksia pysyä elossa."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

Jossain vaiheessa huomasin, että minua pyydettiin jatkuvasti mukaan kaikenlaisiin LGBT-projekteihin", graafikko **Nina Andelin** sanoo.

"Ei kuitenkaan koskaan lesboaiheisiin, vaikka se olisi koko ajan ollut kaikkein omin juttuni. Tuli sellainen olo, että no niin, tehdään itse, koska aiheesta ei kovin paljoa kirjoiteta muissa julkaisuissa."

Andelinin havainnon tulos oli keväällä 2025 ilmestynyt näyttävä, itsensä kansilehdellään lesbofeministiseksi määrittelevä pienjulkaisu *Lilat*. Kaunis painettu lehti sisältää muun muassa tyylijuttuja, queer-teoriaa ja filosofisia esseitä esimerkiksi feminiinisyydestä, maskuliinisuudesta, sukupuolesta sekä "lesbokatseesta". Lehden kolmensadan kappaleen painos myytiin loppuun hujauksessa.

Lehden idea ja konsepti olivat Nina Andelinin ja päätoimittaja **Elina Andelinin**. Mukaan tekemiseen etsittiin laajempi joukko kirjoittajia ja kuvantekijöitä.

"Lehden tekeminen oli yhteisöllistä. Kaikki sisällöntekijät pyrittiin tuomaan samaan tilaan samaan aikaan", Nina Andelin sanoo.

"Tärkeää oli meiltä meille -tekeminen, oman yhteisön sisäinen merkityksenanto", Elina Andelin sanoo.

LILAT SAI VUONNA 2023 Grafia ry:n apurahan painokustannuksiin ja pieniin toimituskustannuksiin. Lehteä tehtiin päivätöiden ohessa aktiivisesti noin vuoden ajan, "keittiön pöydän ääressä".

Painetun lehden hitaus ja harkittuus tuntui nopean nettijulkaisemisen aikakaudella erityisen tärkeältä.

"Halusimme, että lehdessä on syväluotaavia, hitaasti kypsyneitä ja aikaa kestäviä näkökulmia", Elina Andelin sanoo.

"Lisäksi halusimme pitää painetun lehden julkkarit", Nina Andelin sanoo.

Ajatus osoittautui toimivaksi.

"Ei meidän ympärillämme ollut lesboyhteisöä, mutta julkkareihin ilmestyi kuin tyhjältä 150 ihmistä", Nina Andelin sanoo.

Julkaisusta on seurannut uusia verkostoja ja yhteisöllisyyttä, kuten lesbotapahtumia ja lesbohistoriallisia muisteluiltoja.

"Huomasimme, ettemme olekaan ihan yksin."

"Olemme halunneet, että *Lilat* toisi yhteen erilaisia lesbonäkökulmasta työskenteleviä taiteilijoita ja kirjoittajia. Projektissa kohtaavat ihmiset voivat sitten alkaa tehdä keskenään jotakin omaa", Elina Andelin sanoo.

Lukijat ovat toivoneet lehdelle jatkoa, ja luultavimmin sitä on myös tulossa, toisiaan ehtimiseen täydentävät Andelinin sanat.

"Ehdottomasti haluamme jatkaa, mutta julkaisutoiminta vaatii myös rahaa. Apurahoja on haussa." ●

HALUATKO ILMOITUKSESI TÄLLE SIVULLE?

Journalistissa ilmoittamalla tavoitat
media-alan ammattilaiset
ja muut alasta kiinnostuneet.

Ota yhteyttä:

Puhelin: 044 755 5002

Sähköposti: ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi

JOURNALISTI

Media-alan ammattilehti